

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Серія «Наука»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НФаУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Матеріали науково-практичної конференції
за підсумками практики студентів НФаУ

10 квітня 2014 року
м. Харків

Харків
НФаУ
2014

УДК 615.1:371.388

А 43

Редакційна колегія: проф. В. П. Черних, проф. І. С. Гриценко, доц. С. В. Огарь, О. Я. Барковська, Ю. Г. Валігура

Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ
А 43 в Україні та за кордоном : матер. наук.-практ. конф. за підсумками практики студ. НФаУ (10 квітня 2014 р., м. Харків). – Х. : НФаУ, 2014. – 116 с. – (Серія «Наука»).

Збірник містить матеріали конференції за результатами проходження навчально-виробничої практики студентів Національного фармацевтичного університету та коледжу НФаУ. Розглянуті напрями співробітництва університету з підприємствами, установам, організаціями фармацевтичної галузі з питань підвищення якості професійно-практичної підготовки фахівців фармації. Наведені результати проходження практики студентів НФаУ. Висвітлені проблемні аспекти виробничої практики як важливої складової навчального процесу.

Для викладачів, студентів НФаУ, практичних представників фармації.

Матеріали подаються мовою оригіналу.

УДК 615.1:371.388

© НФаУ, 2014

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЕФЕКТИВНОГО
ФАХІВЦЯ ФАРМАЦІЇ: ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ
МОЛОДИХ ФАХІВЦІВ У МЕРЕЖАХ АПТЕК
«УКРАЇНСЬКОГО АПТЕЧНОГО ХОЛДИНГУ»**

Курбанова О.А., Пархоменко Н.В.

ТОВ «Український Аптечний Холдинг», м. Донецьк

Важливим моментом в процесі підготовки студентів в НФаУ є формування основних компетенцій ефективного фахівця фармації, які сприятимуть професійній та особистісній самореалізації молодих фахівців.

«Український Аптечний Холдинг» (далі УАХ), який є надійним та відповідальним роботодавцем, в своїй кадровій політиці постійно дотримується принципів, які є нашими корпоративними цінностями, а саме: професіоналізм, відкритість, відповідальність, чесність та якість. Протягом останнього часу розвиток мереж аптек «Здравица» та «Добрі ліки», та аптеки «Центральная», що входять до складу УАХ, перейшли у площину роботи над ефективністю управління персоналом, подальшим розвитком професійних та особистих компетенцій фахівців фармації нашої компанії.

У зв'язку з цим, в холдингу особлива увага приділяється програмам розвитку студентів фармацевтичних навчальних закладів, молодих фахівців та кадрового резерву «Українського Аптечного Холдингу».

З цією метою ми діємо у наступних напрямках:

1. Вивчення професійних та особистісних компетенцій фахівців фармації, що надають змогу стати ефективним спеціалістом та часткою команди однопідприємців. Цей процес здійснюється як протягом практики студентів НФаУ, так і на етапі пошуку, а також протягом роботи в аптечних мережах «Здравица» і «Добрі ліки».

2. Організація та впровадження цільових програм практики студентів фармацевтичного коледжу та НФаУ. Особливостями цього підходу є впровадження програми з конкретним студентом в одному аптечному

закладі УАХ протягом декількох років, з закріпленням постійного наставника з числа компетентних та досвідчених фахівців фармації нашої компанії, с послідууючою перспективою працевлаштування.

3. Проведення відкритих презентацій, тренінгів, майстер-класів для студентів, випускників профільних вищих навчальних закладів щодо оптимізації процесу пошуку першого робочого місця, знання ринку праці фармацевтичної галузі, знань діючого законодавства України тощо.

4. Інтерв'ю, спілкування в інтернет-просторі зі студентами, що пройшли практику в аптечних мережах «Здравица» та «Добрі ліки», спілкування з керівниками баз практики студентів з метою пошуку талановитої молоді, що зацікавлена в професійному розвитку, особистісному зростанню.

5. Увага щодо розвитку компетенцій приділяється на всіх етапах роботи з фахівцями: з початку адаптаційного періоду молодого фахівця до висування кандидатів кадрового резерва Українського Аптечного Холдингу на керівні посади компанії.

До роботи в Українському Аптечному Холдингу ми запрошуємо фахівців, що мають готовність розділити цілі та цінності брендів, мають достатні знання і навички. Крім того, наші співробітники - це відповідальні і комунікабельні, чесні та активні люди, що мають бажання постійно вчитися і розвиватися.

Вивчаючи основні компетенції ефективного фахівця фармації можемо відмітити тісний взаємозв'язок між професійними та особистісними компетенціями, ефективність застосування яких залежить саме від мотивації – «гарячого бажання», спрямування фахівця на досягнення нового рівня своїх знань, умінь, навичок, вдосконалення комунікативних, організаторських, когнітивних здібностей, що ї зумовлюють рівень ефективності фахівця аптечних мереж «Українського Аптечного Холдингу».

Ми готові ділитися своїм унікальним досвідом, інноваційними технологіями зі всіма студентами, випускниками, молодими фахівцями НФаУ. Кожен, хто проходить практику та працевлаштується в аптечні

мережі «Здравица» та «Добрі ліки» мають унікальну можливість отримати комплексну програму стажування з питань дотримання організаційно-фармацевтичного порядку, виконання заходів по забезпеченню контролю якості лікарських засобів та товарів аптечного асортименту, ведення передторгівельної підготовки товару, роботі на POS – терміналі, стандартів обслуговування клієнтів тощо.

При цьому процес навчання та розвитку компетенцій фахівців Українського Аптечного Холдингу здійснюється як в рамках тренінгів, семінарів, коученгу, так і дистанційно в рамках програми дистанційного навчання.

Позитивний досвід співпраці УАХ і НФаУ, знайшов своє відображення в проекті Холдингу: «Професіонали фармації майбутнього: досвід, традиції та перспективи», який був відмічений професійним журі конкурсу кращих роботодавців «HR бренд-2012» в номінаціях «Спеціальний приз журі», спеціальний приз за пошук, найм та утримання персоналу.

УАХ бачить перспективу в подальшій співпраці з НФаУ, та готовий спільними діями продовжити розвиток фармацевтичної галузі України.

ЛУЧШИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ МОЛОДЫХ ТАЛАНТОВ

Волошина Т.М.

*провідний спеціаліст з підбору та оцінки персоналу, корпорація
«Артеріум», ПАТ «Київмедпрепарат», м. Київ.*

В умовах сучасного ринку Провідні Корпорації все більше усвідомлюють важливість навчання та залучення до роботи молодих фахівців. Практика великих компаній показує, що робота зі студентами допомагає не тільки сформувати «кадровий резерв», а й навчити та виховати майбутніх свідомих та лояльних Менеджерів.

В Корпорації Артеріум запровадження Програма роботи зі стажерами, яка надає можливість молодим спеціалістам отримати досвід

роботи в великій виробничій компанії та можливість стати частиною команди професіоналів фармацевтичної галузі.

До роботи у Корпорації ми залуцаємо талановиту молодь, яка зацікавлена у професійному розвитку, у роботі зі складними задачами та пов'язує своє професійне майбутнє зі сферою фармацевтики (пошук та розробка нових препаратів, виробництво, фармацевтичний маркетинг).

Ми пропонуємо студентам та випускникам прийняти участь у Програмі стажувань, яка спрямована на відбір та поетапну підготовку майбутніх співробітників Корпорації.

Участь у Програмі – це можливість ознайомитись з бізнес-процесами компанії, можливість отримати знання та досвід у обраній сфері, так як стажери залучаються до реалізації різнопланових задач та проектів у тих підрозділах, де проходитимуть стажування.

В рамках Програми стажувань студенти працюють з провідними експертами Корпорації (у Києві та Львові) у таких сферах:

- розробка нових продуктів
- контроль якості нових продуктів
- технологія фармацевтичного виробництва
- взаємодія з регуляторними органами
- клінічні дослідження
- сервісне обслуговування виробництва (інженери з вентиляції, механіки по фармацевтичному обладнанню, програмісти, теплотехніки)

Тривалість програми визначається індивідуально і залежить від обраного напрямку. Кращим стажерам ми пропонуємо подальшу співпрацю та працевлаштування. Студенти, які продовжують навчання у ВУЗі та мають успішні результати стажування, автоматично стають учасниками наступних програм до завершення свого навчання, з подальшим працевлаштуванням.

Вимогами до кандидатів на участь у програмі стажувань є:

- освіта повинна відповідати потребі фармацевтичної галузі (технологія фармацевтичних препаратів, біотехнологічна, хімічна, медична, клінічна фармація, мікробіологічна, біохімічна);

- кандидат має мати високий рівень зацікавленості фаховим розвитком (участь у професійних читаннях, олімпіадах, конференціях, співавторство/авторство наукових робіт, статей, тезисів);
 - рівень володіння англійською мовою не нижче intermediate;
 - готовність переїжджати Київ/Львів;
 - готовність працювати за для розвитку вітчизняного виробника;
2. Пройти необхідні оціночні заходи (телефонна інтерв'ю, центр оцінки, тестування по профільним дисциплінам).

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МОЛОДЕЖНЫХ ПРОГРАММ В ФАРМАЦИИ

Рыжова Елена Витальевна

менеджер проектов по работе со студентами, специализированное консалтинговое агентство «ФАРМА ПЕРСОНАЛ», г. Киев

К 2020 году большинство стран, в том числе и Украина, будет испытывать недостаток квалифицированных кадров, обусловленный демографическим спадом. Майкл Ренделл, партнер и руководитель глобальной практики консультационных услуг по управлению персоналом «PWC», отметил: «В условиях мирового экономического кризиса компаниям следует прилагать еще больше усилий для того, чтобы сбалансировать проблемы сегодняшнего дня и долгосрочные цели бизнеса. Уже сегодня необходимо заниматься вопросами, связанными с управлением демографическими изменениями, которые в будущем могут повлиять на способность компаний успешно работать. В результате старения населения во многих странах мира наличие трудовых ресурсов станет ключевым фактором успеха предприятий и в будущем может привести к изменению в расстановке сил между работодателем и сотрудниками». Поэтому вопросы привлечения молодых специалистов становятся исключительно актуальными. Через десять лет именно они будут основной рабочей силой, и во многом от них будет зависеть конкурентоспособность компаний.

Graduate Recruitment – это подбор студентов и выпускников вузов для работы в компаниях с целью последующего трудоустройства. На Западе подобная практика уже давно пользуется успехом. Изначально, Graduate программы стали возникать внутри предприятий для привлечения молодых специалистов. Пионером в Graduate Recruitment по праву можно считать корпорацию «Samsung Electronics» – программа привлечения молодых специалистов работает более 55 лет. Подобные программы существуют в крупных транснациональных компаниях, таких как Mars, Danone, Nestle, Procter&Gamble и крупных консалтинговых компаниях. В странах СНГ направление Graduate рекрутмента активно развивается. С каждым годом количество компаний, который запускают системные программы для студентов и выпускников, становится все больше. Безусловно, к этому приходят компании, где наиболее остро ощущается дефицит профессиональных кадров – IT, телеком, промышленные компании, FMCG сегмент.

Существует три основных варианта набора студентов и выпускников. Во-первых, это прямой подбор сразу на стартовые позиции. Попасть в компанию-бренд студентам и выпускникам таким образом достаточно сложно из-за отсутствия или небольшого опыта работы в сравнении с гораздо более опытными специалистами. В любом случае, попадание на подобные позиции не гарантирует студентам дополнительной поддержки и обучения – обычно они сразу включаются в рабочий процесс.

Другой вариант – стажировка в компании, которая позволяет студентам и выпускникам получить опыт и присмотреться к компании. Как правило, речь идет о краткосрочных программах, которые по сути дела являются первым шагом на пути к получению постоянной работы в компании. Это наиболее эффективный способ для компании найти и привлечь действительно талантливых ребят еще со студенческой скамьи, а также заранее начать готовить их к постоянной работе в компании. Это актуально во многом потому, что сегодня студенты обычно уже на 2-3 курсе идут работать, а это значит, что к окончанию института многие из

них уже определились (если не с компанией, то уж точно с профессиональной сферой). Крупные и средние компании широко используют летние стажировки для привлечения студентов и выпускников и их последующего трудоустройства в компанию. И третий вариант – это программы набора молодых специалистов, так называемые GRP (Graduate recruitment program). Это наиболее эффективный способ привлечения молодых талантов. Количество претендентов на одно место может достигать нескольких сотен, таким образом компании отбирают лучших и наиболее перспективных кандидатов.

Программы набора молодых специалистов в крупные компании обычно проходят два раза в год – весной и осенью. Существует два типа таких программ: 1) программы набора молодых специалистов с ориентацией на работу в качестве специалистов (данные программы предполагают определенное обучение со стороны компании и использование наставничества); 2) программы набора и развития молодых специалистов в формате «менеджер-стажер» с прицелом на их рост до менеджерских позиций в компании (как правило, это достаточно длительные программы – в среднем участие в них длится 2 года и предполагает работу в разных подразделениях компании).

Рынок Graduate Recruitment в Украине еще далек от насыщенности. Далеко не все работающие на украинском рынке компании уделяют этому направлению особое внимание. Однако каждый год количество организаций, которые осознают важность работы с молодыми специалистами, растет.

Необходимо отметить, что специализированное рекрутинговое агентство «ФАРМА ПЕРСОНАЛ» активно развивает программы привлечения молодых специалистов к работе в ведущих фармацевтических компаниях. В частности, реализует проект оценки выпускников и молодых специалистов, проводятся исследования, направленные на узнаваемость бренда потенциальных работодателей, проводится точечный рекрутинг на отдельные позиции и стажировки. Благодаря этим активностям агентство пытается максимально

удовлетворить потребности обеих сторон: студентам и выпускникам – получить шанс трудоустроиться в престижную компанию с мировым именем, а работодателям – найти талантливую и вовлеченную сотрудницу.

УДК 615.12(043.3)

РЕЦЕПТУРНО – ВИРОБНИЧИЙ ВІДДІЛ АПТЕКИ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО

к.ф.н. Красуля О.І.

КЛ «Феофанія», м. Київ

Актуальність. Відповідно до Наказу МОЗ України №385 від 28.10.02. «Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я» головною ланкою у фармацевтичному забезпеченні хворих у ЛПЗ стаціонарного типу з урахуванням їх профілю як закладів охорони здоров'я є на сьогодні лікарняна аптека (ЛА). Відповідно до чинного законодавства ЛА входить до організаційної структури ЛПЗ, показник ліжка місць яких перевищує 200 на рік. ЛА має бути розташована на території вказаних закладів, що дає змогу здійснювати оперативне лікарське забезпечення стаціонарних хворих. Структура ЛА передбачає наявність відділу готових лікарських форм та рецептурно-виробничий відділ.

Рецептурно – виробничий відділ ЛА здійснює:

- виробництво ЛЗ в умовах аптеки та їх контроль (кількісний та якісний);
- постійний контроль за якістю води на кожному робочому місці, з послідуною реєстрацією результатів аналізу;
- прийом вимог від відділень та служб лікарні, контроль за правильним їх оформленням;
- таксування вимог;

- наявність та збереження необхідного в роботі асортименту та запасу субстанцій, лікарських засобів і предметів медичного призначення.

В останні роки зберігається тенденція до зменшення кількості аптек в Україні, які в своєму складі мають рецептурно – виробничий відділ. Спад виробничої діяльності пояснюється слідуючими факторами:

- наявність на фармацевтичному ринку України великої кількості готових лікарських форм вітчизняного та іноземного виробництва;

- перебої з наявністю субстанцій через відсутність дозволу на їх застосування у постачальників;

- застаріле обладнання;

- отримання Ліцензії на виробництво ЛЗ (в умовах аптеки) та дотримання Ліцензійних вимог (згідно Наказу МОЗ України №723 від 31.10.11 р.);

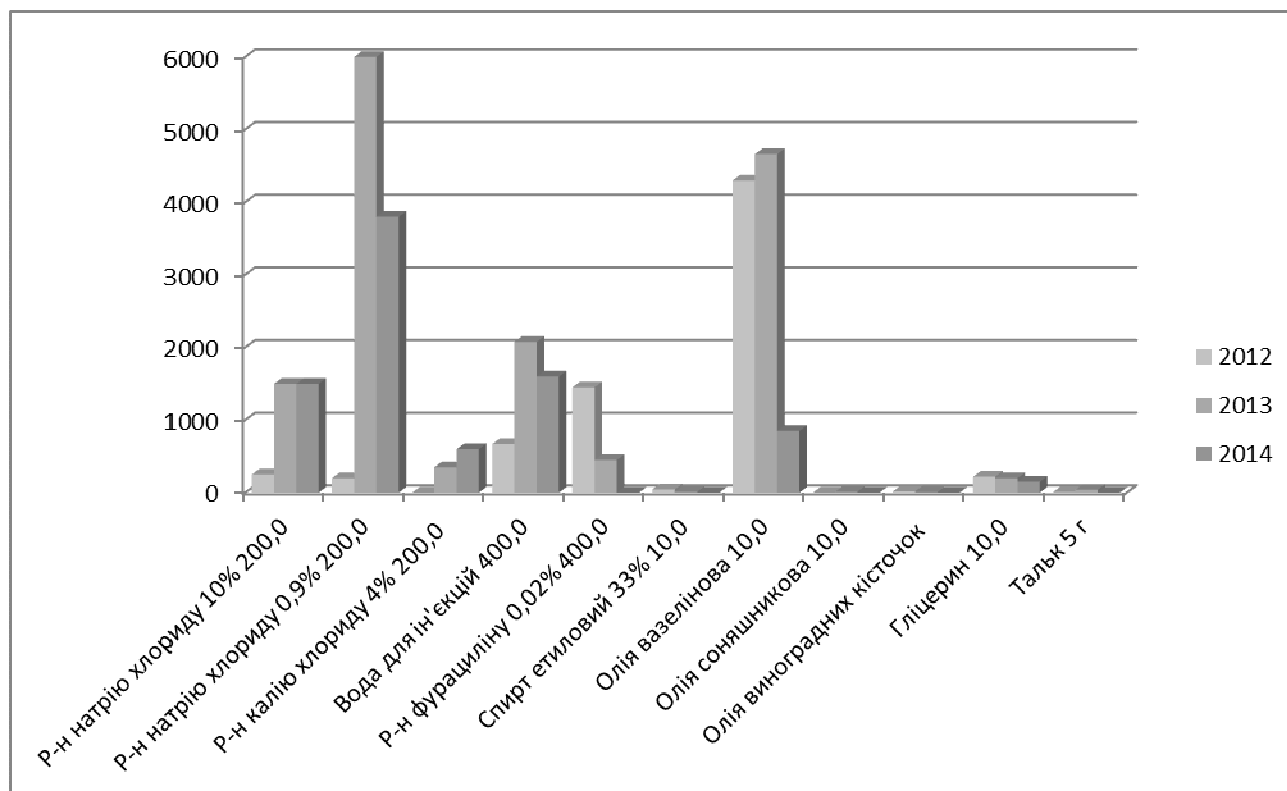
- дотримання Правил виробництва та контролю якості ЛЗ в аптеках (згідно Наказу МОЗ України №812 від 17.10.12 р.);

- дефіцит на ринку праці фахівців зі спеціалізацією провізор – аналітик.

На прикладі аптеки КЛ «Феофанія» спробуємо довести, що збереження рецептурно виробничого відділу є життєво-необхідним для забезпечення ЛПЗ стаціонарного типу.

Для покращення забезпечення хворих в умовах стаціонару та економії бюджетних коштів було прийнято рішення щодо збільшення виготовлення стерильних розчинів в умовах аптеки. (На сьогоднішній день ціна розчину натрію хлориду 0,9% у флаконах по 200 мл промислового виробництва становить в середньому 5 грн. 89 к. за флакон, а виробництво в умовах аптеки даного розчину коштує 0,0396 грн. за флакон). Збільшення виготовлення об'ємів розчину натрію хлориду 0,9% у флаконах по 200 мл та по 400 мл дозволило впровадити в Центрі ортопедії та травматології КЛ «Феофанія» такої методики як артроскопія плечового суглобу (на одне оперативне втручання необхідно орієнтовно 40 л розчину натрію хлориду 0,9%).

Показники роботи асептичного блоку рецептурно-виробничого відділу аптеки за 2012 – 2014 роки

Збільшення потужності виробництва стерильних розчинів показало необхідність проведення реконструкції асептичного блоку рецептурно – виробничого відділу аптеки.

За 2010 - 2012 роки:

- зроблено ремонт 5-ти кімнат асептичного блоку (стерилізаційної повітряної, мийної, кімнати для одержання води очищеної та води для ін'єкцій, стерилізаційної парової та кімнати для контролю та маркірування стерильних розчинів);

- встановлено сучасну систему для отримання води очищеної методом зворотного осмосу та новий дистиллятор для виготовлення води для ін'єкцій;

- встановлено новий сучасний прохідний автоклав.

Згідно чинного законодавства для виготовлення ЛЗ, що виготовляються в аптеці повинна бути затверджена Номенклатура та погоджена в територіальному органі Державної служби з ЛЗ. До

вищезазначеної Номенклатури на кожне найменування лікарської форми подається розроблена та узгоджена з керівником закладу ОЗ технологічна інструкція.

В грудні 2012 року затверджено Номенклатуру внутрішньоаптечної заготовки рецептурно – виробничого відділу аптеки КЛ «Феофанія».

В грудні 2013 року подано на затвердження додаток до Номенклатури внутрішньоаптечної заготовки, рецептурно – виробничого відділу аптеки КЛ «Феофанія», до якої включено очні краплі, спиртові розчини та розчин фенолу 5% на гліцерин для ін'єкцій, робота над яким тривала впродовж 2013 року (за ініціативою анестезіологів КЛ «Феофанія»). Робота включала написання технологічної інструкції та розробку інструкції для медичного застосування розчину фенолу 5% на гліцерині для ін'єкцій.

На даний час провізор аптеки КЛ «Феофанія» навчається в магістратурі Національного фармацевтичного університету (м. Харків). Кафедра технології ліків. Тема роботи: «Розробка технології та контролю якості розчину фенолу 5% на гліцерині для ін'єкцій».

Суть нововведення: Розробка і використання анальгетиків пролонгованої дії.

Показання до застосування: Субарахноїдальна блокада і перидуральна блокада для усунення болей влюбій ділянці тіла, крім голови; сакральна блокада при болях з локалізацією в промежині.

Протипоказання до застосування: Деформації і патологічні зміни позвонків в місці проведення пункції, нез'ясовані етіологія і патогенез болей, захворювання центральної і периферичної нервової системи, висока температура тіла, гнійничкові захворювання шкіри, лікування антикоагулянтами.

Очікуваний ефект: Знеболення на тривалий період у онкологічних хворих.

Наявність рецептурно-виробничого відділу надає можливість приймати участь у практичній підготовці студентів з аптечної технології ліків на базі аптеки КЛ «Феофанія».

Співробітники аптеки беруть активну участь в майстер-класах, які проводяться в онлайн-режимі для студентів Національного фармацевтичного університету:

- 04.10.2013. – проведено майстер-клас на тему: «Готування складних порошків з барвними, важкоподрібнюючими речовинами»
- 17.01.2014. – проведено майстер-клас на тему: «Готування настоїв і відварів з різної рослинної лікарської сировини».

Висновки. Наявність рецептурно – виробничого відділу в складі ЛА надає можливість:

- оперативного забезпечення структурних підрозділів лікарськими засобами при ургентних ситуаціях;
- екстемпоральне виготовлення препаратів, які відсутні у промисловому виробництві;
- економії бюджетних коштів;
- впровадження у виробництво нових ЛЗ та патентування нових методик лікування в ЛПЗ;
- практичної підготовки студентів.

УДК 615.32

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК З ФАРМАКОГНОЗІЇ І ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ БОТАНІКИ В ДонНМУ ім. М. ГОРЬКОГО

Донченко Н.В., Таллер О.Ю., Нікітіна О.О.

Кафедра фармакогнозії, технології ліків і медичної ботаніки

Актуальність. Одним з ключових напрямків біоетики в 21 столітті є суспільне здоров'я і дбайливе ставлення до оточуючого середовища [1,2]. Літня навчально-польова практика з фармацевтичної ботаніки і навчальна з фармакогнозії, які проводяться відповідно після 2-го та 3-го року навчання провізорів – це найкраща можливість підготовки конкурентоспроможного фахівця з розвинутим професійним вмінням та мисленням, втілення біоетичних принципів у виховання студентів.

Літня практика дає можливість закріпити отримані теоретичні знання й зв'язати їх з життям об'єкту, що вивчається в природних угрупованнях. Це дозволяє використовувати знання з фармацевтичної ботаніки як прикладні на практиці з фармакогнозії, що сприяє підготовці кваліфікованих спеціалістів згідно сучасної концепції освіти, яка можлива лише на базі інтеграції навчальних дисциплін [3].

Ціллю нашої роботи було проаналізувати ефективність практик з фармацевтичної ботаніки і фармакогнозії в різних умовах їх проведення, та можливість забезпечення в цих умовах інтеграції і принципів біоетики в фармацевтичній освіті.

Виклад основного матеріалу. Студенти, які проходять практику з фармацевтичної ботаніки, набувають практичних навичок у визначенні рослин різних таксонів. Вони опановують техніку збору, сушіння рослин, навчаються грамотно та естетично монтувати гербарні зразки, знайомляться з екологічними аспектами охорони природи.

Під час проходження практики з фармакогнозії студенти закріплюють знання з номенклатури, морфології лікарської сировини. Вчаться правильно визначати лікарські рослини і відрізнити їх від домішок в природних умовах зростання. При цьому вони отримують навички збору, сушіння і доведення сировини до стандартного стану. Студенти, які займаються науковою роботою, збирають сировину рослин або інших об'єктів для подальшого дослідження.

Екскурсії під час літньої практики проводяться в околицях м. Донецька, на базі Донецького ботанічного саду НАН України або на базі літнього оздоровчого табору «Сонячний», який розташовано на березі Сіверського Донцю в с. Щурово. Чудову нагоду знайомства з різноманіттям рослин України вже кілька років мають студенти, які проходять практику як з ботаніки, так і з фармакогнозії на базі Національного природного парку «Синевир», Міжгірського району Закарпатської області. Головною перевагою проведення практики в Карпатах є знайомство в природних умовах з великою кількістю об'єктів лікарських рослин, які на південному сході України в природних умовах

зустрічаються рідко, або зовсім відсутні. Особливо це стосується рослин, що занесені до «Червоної книги України»: арніка гірська, плаун-баранець, тирлич жовтий, росянка круглолиста [4]. Безконтрольне використання цих цінних рослин, призвело до того, що їх запаси практично знищені, а промислова заготівля заборонена.

Висновки. Проведення навчальної практики в природних умовах сприяє грамотному ставленню майбутніх провізорів до рослинних ресурсів і природи в цілому, формує професійний кругозір та відповідні навички. Проведення виїзної практики дає можливість в майбутнім провізорам знайомитись з культурою різних регіонів України, традиціями використання лікарських рослин в народній медицині.

Література

1. Мех О.А. Фармацевтичні наукові дослідження і розробки в Україні [Текст] : (на сучасному етапі) / О. А. Мех //Історія України : маловідомі імена, події, факти: (збірник статей). - 2001. - Вип. 19. - С. 143-151.
2. Поттер В.Р. Биоэтика: мост в будущее. /Пер. с англ.// В.Р.Поттер. - К., - 2001. -С. 216
3. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: Учеб. пособие /В.И. Загвязинский. - М.: «Академия», 2001.- 192 с.
4. <http://nature.land.kiev.ua/>

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ СЕЛЬСКОМУ НАСЕЛЕНИЮ

Крупеня В.И., Просоленко Н.В.

*Кафедра социальной медицины, управления и бизнеса в здравоохранении
Харьковская академия последипломного образования*

Целью данной работы является изучение некоторых вопросов качества медицинской помощи сельскому населению. Методы исследования: применялось социологическое исследование,

статистическое исследование (метод выкопировки данных). Исследование проводилось в сельских районах Харьковской области в 2013 году.

Одной из целей при реформировании здравоохранения является улучшение качества медицинской помощи населению, в том числе сельскому. В настоящее время сложилась такая ситуация, что в некоторых сельских амбулаториях семейного типа работает всего 1-2 врача, так как это напрямую зависит от числа населения обслуживаемого данной амбулаторией. Развитие сети небольших, но удаленных от центра амбулаторий создавалась с целью максимального приближения первичной медицинской службы к сельскому населению. В то же время, не было продумано одно из важнейших составляющих оказания медицинской помощи населению – лекарственное обеспечение.

Такое положение возникло из-за того, что численность обслуживаемого населения в таких амбулаториях не позволяет развернуть в них аптеку или даже аптечный пункт. Сами же сотрудники амбулаторий, как врачи, так и средний медицинский персонал, не имеют права, согласно действующему законодательству, реализовывать медицинские препараты.

Создается ситуация, когда семейный врач амбулатории МСП может поставить диагноз, назначить лечение, а за медицинскими препаратами больной или его родственники должны ехать в ЦПМСП или даже в ЦРБ, где имеется сеть аптек и аптечных пунктов, что требует дополнительных затрат материальных средств и времени.

Приведенная выше информация может представлять интерес при прохождении практики студентами НФаУ в аптеках, обслуживающих сельское население.

Таким образом, вопрос об усовершенствовании обеспечения лекарственными препаратами сельского населения в амбулаториях семейных врачей требует своего решения.

Литература

1. Менеджмент в охороні здоров'я. Підручник за загальною редакцією проф. М.І. Хвисяка і І.І. Парфьонові, Харків, 2008.
2. Беденко Е.А., Серегин А.Ю. Юридические аспекты врачебной деятельности // Новости медицины и фармации. — 2007. — 6(210).

3. Громадське здоров'я / В.Ф.Москаленко, О.П.Гульчій, Т.С.Грузева та ін. - Вінниця: Нова Книга, 2011.- 560с.: іл

УДК 159.9:615.1:37.01

**РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ**

доц. Пляка Л.В.

Психологічна служба НФаУ

Сьогодні перед вищою освітою стоїть питання формування конкурентоспроможної особистості на ринку праці. Саме тому дуже важливо, щоб кожен студент був професійно зорієнтований і чітко уявляв чого саме він прагне досягти у своєму житті.

Проблема формування професійної спрямованості знайшла своє відображення у наукових дослідженнях психологів і педагогів, а саме: зміст і структура професійної спрямованості (С. Асадулліна, Л. Божович, Т. Деркач, С. Зімічева, С. Рубінштейн та ін.); етапи становлення та рівні сформованості професійної спрямованості (Г. Городнічева, Т. Дубровицька, Є. Нікіреєв, В. Сластьонін та ін.); критерії оцінки професійної спрямованості та методи її діагностики (Є. Ільїн, Н. Кузьміна, А. Реан, О. Щербаков, та ін.); умови і шляхи формування та корекції професійної спрямованості особистості студентів (Е. Зеєр, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, В. Ткачов, Г. Томілова, П. Шавір та ін.)

Психологічна служба в Національному фармацевтичному університеті вносить вагомий внесок у впровадження психолого-педагогічних інновацій, реалізацію державних і міжнародних програм у вищу фармацевтичну освіту. Така діяльність позитивно впливає на формування професійної спрямованості майбутнього фахівця фармацевтичної галузі.

Майбутня професійна діяльність – це одна з найбільш значущих сфер буття людини. Саме в ній відбувається самоактуалізація людини як

індивіда, особистості, неповторної індивідуальності. Основними функціями процесу професійної підготовки спеціалістів Н.Л. Коломінський вважає [1]:

– когнітивну (забезпечення належного рівня професійних знань, умінь, навичок, наукового і культурного світогляду);

– ціннісно-установчу (формування професійних установок: цільових, смислових, операційних);

– розвивальну (креативна): розвиток професійних здібностей, духовних потреб особистості;

– мотиваційну (стимулююча): стимулювання, формування, підтримка мотивів особистісного зростання, самоактуалізації через професію.

Професійна спрямованість – це якість особистості, характерною ознакою якої є відношення індивіда до професійної діяльності відповідно до світогляду, покликання та потреб. Професійна спрямованість студентів Національного фармацевтичного університету характеризує їхній професійний розвиток.

З метою розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців фармацевтичної галузі психологічна служба проводить лекції, семінари, тренінги та факультативні курси, а саме: науково-популярні лекції «Ефективне працевлаштування», «Успіх як стиль життя», семінари «Успішний старт», «Самопрезентація», тренінг «Резюме – Ваша візитна картка», «Анкета – перший крок до працевлаштування» тощо.

Як висновок, можна зазначити таке. Формування професійної спрямованості передбачає не лише професійний розвиток особистості, а й прагнення майбутнього фахівця до найповнішого вияву й розвитку своїх можливостей та здібностей. Реалізація студентами своїх здібностей та потреб робить її психологічно зрілою, здатною до професійної діяльності.

Література

1. Коломінський Н.Л. Соціально-психологічні проблеми підготовки фахівців до професійної діяльності / Н.Л. Коломінський // Наука і освіта. – 2004. – №3. – С. 14 – 16.

**СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО КООРДИНУВАННЯ
ПРАКТИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЇЇ ЯКОСТІ**

Івахненко С.М., Барковська О.Я.

Відділ практики та сприяння працевлаштуванню

Актуальність. У зв'язку з інтеграційними процесами, які відбуваються у всіх сферах життя та динамічним розвитком інформаційних ресурсів постає проблема використання певних методичних підходів до використання засобів нових інформаційних технологій. Зважаючи на це якісна система навчального процесу НФаУ потребує впровадження нових освітніх підсистем.

Одним з головних завдань в сучасних умовах, що постають перед відділом практики та сприяння працевлаштуванню, є налагодження роботи підсистеми забезпечення якості практичної підготовки студентів НФаУ та контроль за її функціонуванням. В цілому підсистема сприятиме розвитку системи управління якістю освіти НФаУ у сучасному середовищі, адекватно відповідати альтернативам, які виникають у суспільстві, реагувати на спектр нових можливостей, взаємодіяти з іншими системами.

Виклад основного матеріалу. В середині підсистеми забезпечення якості практичної підготовки важливу роль набуває дистанційне керівництво навчальним процесом, яке у розрізі практичної підготовки сприятиме більш гнучкому проведенню організаційних процесів, налагодженню зв'язків між відділом та зовнішнім середовищем.

Одним із шляхів вирішення даних питань є створення системи «Дистанційного координування практичною підготовкою». Її впровадження дозволить вирішити низку загальних проблем з організації практики. Зокрема дозволить фахівцям відділу оптимізувати роботу зі студентами щодо оформлення документів, надасть можливість отримувати консультації в режимі он-лайн, викладати необхідні

документи з назвами практик та термінами їх проведення, контактні данні відповідальних кафедр та осіб, зразки бланкової документації, наказів з практики тощо для загального використання усіма користувачами системи, які мають пароль доступу. Загальна схема функціонування системи «Дистанційного координування практичною підготовкою» представлена на рисунку 1.

Важливим елементом системи є КАЛЕНДАР, в якому наведені важливі дати конкретного навчального періоду.

Рис. 1. Схема функціонування системи «Дистанційного координування практичною підготовкою»

В майбутньому планується організація спілкування користувачів (студентів, викладачів тощо) в режимі он-лайн з відповідальними інспекторами за допомогою елемента ФОРУМ. Це дозволить оперативно вирішувати нагальні питання користувачів різноманітного характеру з організації практики, проводити опитування в режимі он-лайн. Буде реалізовано доступ до законодавчих документів з практики (накази МОЗ,

МОН, НФаУ), до бази даних підприємств, на яких студенти НФаУ проходили практику, а також до такої інформації, як календарний графік проходження практик, обов'язки студента при проходженні практики, правила проходження медичного огляду, про виробничі збори студентів та інше.

Висновки. Таким чином підходи, які використовуються у дистанційній освіті, мають значною мірою поліпшити процеси організації та координування практичною підготовкою студентів НФаУ. У загальному розвитку університету це надасть широкі можливості та сприятиме підвищенню якості професійно-практичної підготовки студентів Національного Фармацевтичного університету.

Література

2. Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи / П. І. Сокурєнко, Т. Є. Циба, К. Р. Курбанов, В. І. Міхальчук // Академічний огляд. – 2012. – №1.– (36). – с.13-18.
3. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних, В. М. Толочко, С.В. Огарь та ін. – Х. : Вид-во НФаУ, 2004. – 16 с.
4. Системы менеджмента качества – Рекомендации по применению ISO 9001 : 2000 в образовании [электронный ресурс].– Режим доступа к <http://www.spbume.ru/up/article/file/iwa.doc>

УДК 615.1:371.388

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВНІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ФАРМАЦІЯ

Барковська О.Я., Валігура Ю.Г.

Відділ практики та сприяння працевлаштуванню

Важливим фактором здобуття студентами відповідного стандарту компетентності та досвіду роботи є обов'язковий термін їх роботи (практика) в умовах майбутньої фахової діяльності.

Відповідно до навчального плану підготовки фахівців за спеціальністю «Фармація» практична підготовка складає 12 % від загального навчального часу і включає 11 практик тривалістю 24 тижні [1].

На молодших курсах студенти проходять навчальну практику, знайомляться зі специфікою майбутньої спеціальності, різними видами практичної діяльності, отримують первинні професійні уміння у виробничих умовах, виконують певну роботу за обраною спеціальністю на базах практики, а також формують необхідні професійні ціннісні орієнтири. На старших курсах, після опанування теоретичної частини відповідної дисципліни, студенти проходять виробничу практику, метою якої є закріплення знань, відпрацювання вмінь і навичок в умовах майбутньої фахової діяльності, набуття практичного досвіду. Під час виробничої практики студенти детально знайомляться з виробництвом і залежно від виду практики вивчають технологію, організацію, управління виробництвом, обладнання, що при цьому використовуються, заходи щодо підвищення якості продукції, виконують обов'язки спеціаліста на робочому місці при безпосередньому керівництві з боку фахівців баз практики [2]. Взаєморозміщення та взаємозв'язок практик у навчальному плані представлено на рис. 1.

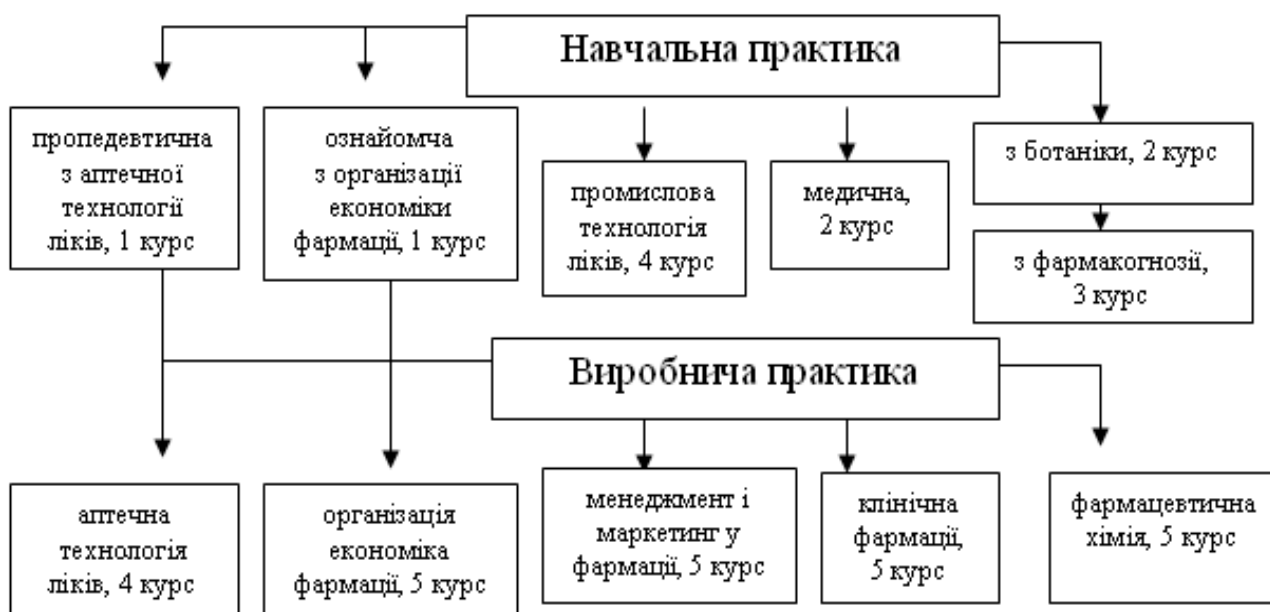

Рис. 1. Структура практичної підготовки.

В обов'язковому порядку проходження практики відбувається на базах, що забезпечують виконання програми практики і визначаються кафедрою на основі аналізу виробничих та економічних можливостей підприємств, установ, організацій щодо їх придатності до проведення відповідної практики студентів та їх подальшого працевлаштування. У залежності від виду практики базами є виробничі та невиробничі аптеки різних форм власності, фармацевтичні фірми, лабораторії з контролю якості лікарських препаратів, виробники лікарських препаратів, ботанічні сади, зональні дослідні станції, лікувально-профілактичні заклади.

Професійна спрямованість змісту практичної підготовки визначена на підставі вимог фармацевтичної галузі, професійних функцій та обов'язків, кваліфікаційних характеристик фахівців галузі. Професійні функції практичної підготовки фахівців фармації на базах практики представлено на рис. 2.

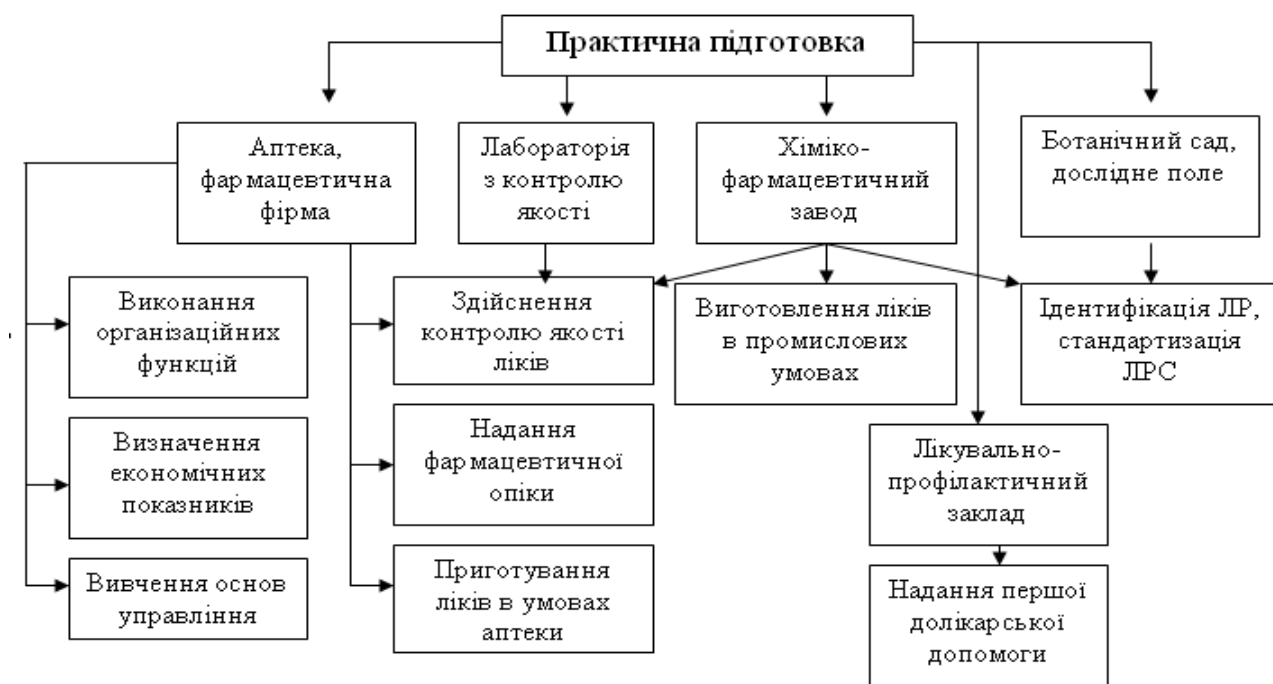

Рис. 2. Професійні функції практичної підготовки.

Виробнича практика виступає важливою складовою в багатогранній підготовці спеціалістів фармації, у період якої закладаються основи

досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості фахівця. Безперечно, від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

Література

1. Про внесення змін до Навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» кваліфікації «провізор» у вищих навчальних закладах IV рівнів акредитації за спеціальністю «фармація», затвердженого наказом МОЗ від 07.12.2009 № 930 [Електронний ресурс] : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08 липня 2010 № 542 року. – Режим доступу до: <http://mozdocs.kiev.ua>.
2. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. –2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: «МОРІОН», 2010. – 1632 с.: іл. 16 с.

УДК 615.1:331.105.2-057.15

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ КОЛЕДЖУ НФаУ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Гузєва В.В., Гаврилова Н.Б.

Коледж НФаУ

Актуальність. Модернізація системи вищої освіти викликала необхідність формування поля активної взаємодії різних зацікавлених у розвитку освіти сторін: вищих навчальних закладів, студентів, роботодавців, представників громадськості, бізнесу, професійних спільнот. В сучасних умовах вища освіта не може розвиватися як замкнута система. На сьогоднішній день проблема підготовки ініціативних, конкурентоспроможних та професійно-компетентних випускників фармацевтичного навчального закладу є актуальною. Динамізм і суперечливий характер розвитку українського суспільства, проблеми формування активної, творчої особистості, забезпечення виконання нею соціально необхідних завдань у сучасних умовах вимагають радикальних змін у структурі, якості і змісті фарма-

цевтичної освіти. Адже сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого фармацевта повинна відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, але і потребам суспільства і роботодавця.

Взаємодія з роботодавцями є складним процесом, мета якого полягає в підготовці кадрів, орієнтованих на інноваційну діяльність у соціально-економічній сфері країни. На жаль, склалася система підготовки фахівців не в повній мірі задовольняє запитам роботодавців і лише частково відповідає швидко мінливим вимогам часу.

Виклад основного матеріалу. Сучасна ситуація така, що український ринок у сфері фармацевтичної освіти зник обходитися без зовнішніх імпульсів, у тому числі і у вигляді замовлення на спеціалістів. Фактично, система фармацевтичної освіти зараз не виявляє зацікавленості в отриманні даних про нинішні і майбутні потреб у кадрах. Попит на освітні послуги в сучасній ситуації визначається зовсім інший. Фармацевтична освіта стала орієнтуватися на безпосередніх споживачів цих послуг - студентів та їхніх батьків - і на навчання тих спеціальностей, які останні хочуть отримати. Молодь і батьки сьогодні поєднують дві ролі щодо системи освіти: вони виступають і його споживачами і замовниками; система освіти замкнулася на їх запитах, не орієнтуючись на потреби ринку праці.

У зв'язку з цим проблема підготовки кваліфікованих фахівців фармацевтичної галузі для потреб регіону через призму соціального партнерства є досить актуальною. Поняття «соціального партнерства» досить часто з'являється в наукових дослідженнях педагогічної галузі: О.Любимова вивчає особливості соціального партнерства в площині освіти; В.Петров працює над визначенням термінів і понять; Ю.Чуча досліджує регіональні аспекти соціального партнерства; В.Михеев розробляє теоретичні основи соціального партнерства; М.Гайворонський, А.Морозова, С.Соколова вивчають функції соціального партнерства в системі професійної підготовки фахівців [3]; Н.Сокур аналізує особливості формування соціального партнерства в Україні [4].

Українські вчені А.Колот, С.Українець, Т.Ляшенко, О.Мірошніченко, Н.Сорока, Л.Щербак [1,3,6] значну увагу приділяють проблемам розвитку соціального партнерства, пошуку нових підходів до реформування професійної освіти по створенню дієвої системи соціального партнерства ВНЗ і роботодавців. Однією з пріоритетних завдань фармацевтичної освіти є формування у майбутніх фахівців професійних компетенцій, вміння швидко і результативно адаптуватися до професійної діяльності. Саме такі вимоги висувають роботодавці випускникам фармацевтичних навчальних закладів, такі завдання ставить сучасний ринок праці.

Проблема підготовки висококваліфікованих спеціалістів фармації завжди була актуальною, а на сучасному етапі зростання виробництва вона гостро постає в суспільстві і вимагає вдосконалення форм, методів, ідей і зваженого підходу до пошуку нових шляхів у системі фармацевтичної освіти, тому що ефективність виробництва залежить не тільки від інвестицій, але і від рівня кваліфікації фахівців. Саме тому система фармацевтичної освіти повинна постійно вдосконалюватися, інтегруватися у виробництво, забезпечувати високу якість підготовки кваліфікованих фахівців, що дозволить підвищити якість, кваліфікацію і професіоналізм та сповна реалізувати потенціал цього фактора для економічного зростання будь-якого регіону України. Проблема сьогодення - підготовка конкурентоспроможних фахівців, забезпечення їх високого професійного рівня і мобільності, створення умов для максимального розкриття талантів і творчого потенціалу спеціалістів у галузі фармації.

Співпраця навчального закладу і роботодавця - це перспективний шлях вирішення багатьох проблем, що виникають у процесі підготовки кваліфікованих фахівців та їх подальшого працевлаштування. Співпраця з підприємствами різної форми власності, перш за все, полягає в тому, що вони надають робочі місця для студентів коледжу та створюють належні умови для відпрацювання професійних умінь і навичок. Тісна взаємодія ринку праці та ринку освітніх послуг в умовах трансформації економіки залишається важливим чинником змін і появи нових тенденцій в освітньому просторі, формування людського капіталу як основи ефективного

економічного і соціального розвитку країни. Потреба сучасних підприємств регіону спонукає до пошуку шляхів ефективного співробітництва фармацевтичних навчальних закладів з роботодавцями. На думку роботодавців, українська освіта характеризує дисбаланс: дуже високий рівень теоретичних знань при явній недостатності практичної складової. Багато хто вважає, що система освіти продовжує давати фундаментальні знання дуже високого рівня. Проте ці знання часто не є власне професійними, вони носять скоріше загальний характер.

Роботодавцями неодноразово підкреслювалося, що їм не вигідно брати на роботу фахівця без досвіду роботи. Однак, якщо працівник з недостатніми кваліфікацією і досвідом все-таки прийнятий, найчастіше його навчання відбувається безпосередньо на робочому місці. Компанії з великими можливостями частіше орієнтовані на західні підходи до навчання персоналу. Вони влаштовують спеціальні освітні центри у себе на підприємстві, організовують стажування, проводять семінари, тренінги та ін. Тема високих вимог роботодавців до майбутніх кваліфікованих фахівців фармації і дисбалансу попиту і пропозиції на ринку праці постійно обговорюється на засіданнях керівників фармацевтичних та медичних навчальних закладів області, семінарах заступників директорів з навчально-виробничої роботи.

Соціальне партнерство у сфері професійної освіти - відносно нова категорія, яка з'явилася у зв'язку зі зміною форм власності в нашій державі, мета якого полягає в особливому типі взаємодії фармацевтичних навчальних закладів з центральними і місцевими органами виконавчої влади, об'єднаннями роботодавців, підприємствами різних форм власності та підпорядкування, органами служби зайнятості, іншими заінтересованими партнерами, спрямоване на максимальне узгодження інтересів усіх учасників цього процесу [6, с. 4]. Соціальне партнерство - це, перш за все, довіра, впевненість у завтрашньому дні, це професійні, висококваліфіковані фармацевтичні кадри. Активне залучення соціальних партнерів до всіх складових діяльності системи фармацевтичної освіти - від управління до розробки навчальних програм та практичного навчання, має стати

одним із пріоритетів роботи навчального закладу. Налагодження конструктивного, взаємовигідного партнерства з роботодавцями та органами влади дозволить залучити додаткові ресурси для розвитку навчального закладу.

Педагогічний колектив Коледжу Національного фармацевтичного університету чітко усвідомив, що найважливішим фактором підвищення якості професійного навчання, адаптації кваліфікованих фахівців у нових економічних умовах, закріплення їх на робочих місцях в умовах ринку праці є соціальне партнерство. Впровадження в навчальний процес нових інноваційних технологій, співпраця навчального закладу з роботодавцями регіону, вивчення ринку праці, пошук інноваційних шляхів соціального партнерства, налагодження тісних взаємозв'язків - це основні напрями інноваційного розвитку навчального закладу. Основними формами співробітництва Коледжу НФаУ з соціальними партнерами є: ознайомлення з діяльністю підприємств, екскурсії, лекції, консультації, участь запрошених фахівців підприємств і організацій у кваліфікаційній атестації випускників, участь потенційних роботодавців у формуванні змісту професійної освіти, удосконалення навчальних планів і програм, організації виробничої практики.

Ефективність соціального партнерства залежить від особистісного потенціалу та рівня професіоналізму викладачів, керівників виробничої практики, їх уміння організувати цілеспрямовану спільну роботу зі студентами, професійно-практичну діяльність у всіх її формах і видах. Отже, соціальне партнерство відіграє ключову роль у забезпеченні професійно спрямованого навчання кваліфікованих фахівців у фармацевтичній галузі і є основною формою взаємодії навчального закладу з сучасним виробництвом. Взаємодія адміністрації, педагогічного колективу та студентів коледжу з роботодавцями регіону сприяє більшій популяризації професій, які є в навчальному закладі, дозволяє своєчасно реагувати на пропозиції роботодавців, сприяє швидкій адаптації випускників.

Висновки. На закінчення слід зазначити, що в центрі діалогу між співтовариством Коледжу НФаУ і ринком праці знаходиться випускник.

Саме його готовність і здатність до ефективної професійної діяльності є для роботодавців (і суспільства в цілому) основним критерієм оцінки якості навчання в конкретному навчальному закладі і, як наслідок, головною сферою відповідальності самого ВНЗу. На сучасному ринку праці випускники повинні володіти необхідним набором компетенцій, які дозволять їм легко адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища, бути гнучкими у виборі кар'єрної траєкторії, успішно будувати своє життя. Це завдання збігається із загальною стратегією української вищої школи, впроваджує в даний час освітні стандарти нового покоління. Тому взаємодія ВНЗ з роботодавцями повинна починатися вже в рамках профорієнтаційної роботи, продовжуватися в процесі реалізації основних освітніх програм, наукових дослідженнях «викладач - студент - роботодавець», логічним завершенням якого є працевлаштування випускників та їх подальше кар'єрне зростання.

Література

1. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: монографія. Колот А. – К.: КНЕУ, 2004. -230с.
2. Ляшенко Т.М. Соціальне партнерство: шлях до ринкової держави // Юридичний вісник. – 1999. - №18. – 6-12 травня.
3. Михеев В.А. Основы социального партнерства: Теория и политика. - М.: Альфа, 2001. - 297с.
4. Сокур Н.В. Формування соціального партнерства в Україні // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць ОРІДУ. – О., 2006. –Вип. 3(27). – С. 254-258.
5. Українець С. Соціально-трудові відносини в Україні: перспективи законодавчого регулювання // Україна: аспекти праці. – 1998. - № 2. – С.22-25.
6. Щербак Л.В. Створення системи соціального партнерства у сфері професійно-технічної освіти (методичні рекомендації). Л.В. Щербак. – К.: Геопринт, 2008. – 45с.

УДК 615.1:37.091.33-027.22

**ФАРМАКОГНОСТИЧНА ПРАКТИКА – ВАЖЛИВА
СКЛАДОВА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦІЇ**

Тюкіна В.М., Золотайкіна М.Ю., Шемчук О.В., Рудакова О.В.

Коледж НФаУ

Фармакогнозія відноситься до професійно – практичних дисциплін, яка вивчає дикорослі та культивовані лікарські рослини. Вона відіграє провідну роль у підготовці фахівців зі спеціальності «Фармація».

При викладанні курсу фармакогнозії в коледжі НФаУ студенти спочатку освоюють теоретичний матеріал на лекційних та практичних заняттях, де використовуються різні наочні посібники – гербарії лікарських рослин, колекції зразків лікарської рослинної сировини, слайди, атласи лікарських препаратів рослинного походження, колекції ефірних та жирних олій з рослин. Все це максимально наближає студентів до сприйняття лікарських рослин в природних умовах та їх значення у практичній професійній роботі фахівців фармації.

Фармакогностична підготовка передбачає теоретичне і практичне навчання спеціалістів фармації в області заготівлі, сушіння, зберігання лікарської рослинної сировини та використання лікарських засобів рослинного походження в лікуванні населення і профілактиці захворювань.

Для поглиблення теоретичної підготовки, практичних навичок та завдань, що пов'язані з раціональним природокористуванням, заготівлею, сушінням лікарської рослинної сировини студенти проходять фармакогностичну практику.

Фармакогностична практика є ваговою частиною практичної підготовки студентів.

Метою навчальної практики з фармакогнозії є вивчення дикорослих лікарських рослин в різних екологофітоценотичних місцевостях, по-

глиблення знань з основ систематики рослин, закріплення навичок гербаризації лікарських рослин.

Велика перевага фармакогностичної практики перед іншими видами практик полягає в тому, що вона відкриває широкі можливості вивчення рослин в їх природному оточенні, бо проходить безпосередньо на базах ботанічних садів Харківського національного університету ім. Каразіна, Нікітського ботанічного саду у м. Ялті, фармакопейних ділянках Національного фармацевтичного університету.

Студенти на практиці не пасивні спостерігачі, а активні учасники. Під час фармакогностичної практики вони знайомляться з особливостями заготівлі, сушіння різних груп лікарської рослинної сировини, враховуючи їх властивості. Вони засвоюють прийоми агротехніки культивування лікарських рослин вегетативним та насінним методами в ботанічних садах, теплицях, оранжереях. Оволодівають технікою гербаризації лікарських рослин та методами визначення тотожності свіжої лікарської рослинної сировини за морфологічними ознаками та за допомогою експрес - аналізу в польових умовах на наявність різних груп біологічно-активних сполук: антраценпохідних, дубильних речовин, алкалоїдів. Студенти знайомляться з можливими домішками ботанічно близьких рослин, складають скорочену характеристику на кожен заготовлений рослинний матеріал в щоденнику з практики.

Ознайомлення з організацією заготівлі лікарської рослинної сировини проходить з попереднім визначенням запасів сировини в природних умовах методами пробної ділянки, проекційного покриття та модельної гілки. Для засвоєння прийомів збору студенти складають інструкції підготовчої роботи заготівлі рослинної сировини. При заготівлі студенти характеризують лікарські рослини за схемою: фаза розвитку, термін збирання, техніка збирання, нормативні вимоги до якості сировини, ознаки можливого браку.

За період проходження навчальної практики з фармакогнозії студенти ретельно оформлюють щоденник, в якому представлені зібрані мікрогербарії лікарських рослин та їх морфологічна характеристика.

Знання з фармакогнозії збагачують світогляд фармацевта, допомагають зрозуміти значення рослин для створення лікарських препаратів. Неможливо вивчити фармакогнозію відірвано від природи, суспільства та майбутнього планети.

Досягти високого рівня знань і оволодіння практичними навичками можна лише при комплексному підході до вивчення лікарських рослин з використанням глибокого взаємозв'язку між окремими дисциплінами, такими як фармакологія, фармацевтична хімія, ботаніка, які допомагають в розкритті залежності фармакологічної дії лікарських рослин від їх хімічного складу. Тому при вивченні рослин в природних умовах на базах практики студентам подається інформація не тільки про ботанічні особливості кожної рослини, умови її вирощування, заготівлю, зберігання ЛРС, але і про основні БАР, їх лікувальні властивості, що дійшли до нас з давніх часів та про сучасні препарати на основі ЛРС. Це максимально наближає студентів до їх практичної діяльності в аптечній мережі у подальшому.

Після фармакогностичної практики рослини, їх лікувальні можливості носять для студентів вже не абстрактну, а конкретну інформацію. Студенти стають спроможними орієнтуватись в схожих видах лікарських рослин, відрізнити офіційні лікарські рослини від неофіційних, розуміють як і чому використовують лікарські рослини при лікуванні різних захворювань.

Фармакогностична практика стає стратегічним підходом до підготовки фахівця в галузі фармації. Вона вчить фармацевта дбати про здоровий спосіб життя як свого, так і пацієнта, допомагати людям, завдяки своїм знанням, адже в основу знань з лікарських рослин закладені природні фактори зцілення людини. Вона створює основу для подальшого більш поглибленого вивчення фармакогнозії, фармако-біологічних властивостей лікарських рослин і їх застосування у науковій та народній медицині. Підігріває цю зацікавленість все зростаюча кількість на ринку України препаратів, до складу яких включені лікарські рослини. Тим більше, що анотації до них часто носять досить обмежену кількість інформації.

Таким чином, фармакогностична практика має велике значення у формуванні особистості майбутнього фахівця фармації, піднімає рівень знань, духовно збагачує, надихає студентів до філософського ставлення до самого життя, в якому вони у своїй практичній діяльності будуть неодноразово користуватися лікарськими препаратами рослинного походження.

УДК 373.1.02.:51-2

**ИТОГИ ПРОХОЖДЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКИ
ПО АПТЕЧНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ЛЕКАРСТВ НА БАЗЕ
АПТЕК В ИТАЛИИ**

Погосова П.А., проф. Вишневская Л.И., доц. Зубченко Т.Н.

Кафедра аптечной технологии лекарств им. Д.П. Сала

По стандартам ВОЗ, Италия относится к числу стран, где предоставляются лучшие медицинские услуги. Она является лидером в Европе в области медицины благодаря передовому здравоохранению, природным и климатическим условиям. Итальянцы — здоровая нация, они уверены, что их крепкое здоровье — не заслуга отечественной медицины, а следствие регулярного употребления красного вина, оливкового масла и средиземноморской пищи. По данным ООН, средняя продолжительность жизни в стране составляет 76 лет для мужчин и 82 года для женщин. Медицинский персонал Италии считается одним из самых высококвалифицированных, а по числу врачей на душу населения страна занимает первое место в мире (1 врач на 160 жителей).

Сегодня в Италии продажа безрецептурных препаратов разрешена в специальных отделах супермаркетов и так называемых парааптеках, где также предлагается косметика и гигиенические средства. Эта норма в Италии действует с 2006 г.

Парааптеки могут открывать только зарегистрированные фармацевты, которые предоставляют консультации относительно продаваемых безрецептурных препаратов.

В Италии количество аптечных учреждений строго ограничено. На 4 тыс. жителей приходится 1 аптека. Лицензия на этот вид деятельности передается из поколения в поколение и стоимость вхождения в такой бизнес достаточно высока. Кроме того, в Италии не существует аптечных сетей, согласно законодательству 1 человеку не может принадлежать более 1 аптеки. За 2007- 2013 гг. количество аптек в Италии увеличилось всего на 1 %, что еще раз подтверждает сложность выхода на рынок новых аптечных учреждений.

Аптечное учреждение в Италии может принадлежать либо фармацевту, либо местным властям. Из 17,8 тыс. аптечных учреждений, действующих в Италии, около 16,5 тыс. принадлежат частным лицам, а 1,5 тыс. являются муниципальной собственностью. При этом расстояние между ближайшими аптеками, согласно закону, принятому в 2003 г., должно быть не менее 200 метров. Исключение составляют летние месяцы, когда аптеки могут открывать филиалы на побережье, где в сезон отпусков значительно увеличивается численность населения, и в тех портовых городах, куда прибывают круизные и торговые суда.

Аптеки Италии оказывают ряд услуг населению: измерение артериального давления, забор анализа крови и других анализов. Аптека имеет связь с санитарной службой и таким образом является субъектом здравоохранения, участвует в компании по профилактике заболеваемости, особенно, среди населения старше 50 лет, осуществляя скрининг-исследования. Так, проводя выборочный контроль показателей состояния здоровья населения, аптечными работниками за год выявляется в среднем 600 случаев онкологии.

Профессиональная деятельность специалистов фармации в Италии практически такая же как и в Украине, но отпуск готовых лекарственных препаратов отличается тем, что порядка 90 % из них отпускаются по рецептам. На рецепте прописывается не более 3-х наименований и срок действия рецепта. В каждой аптеке существует компьютерная система отпуска, где фиксируются все данные по отпущенному препарату. Проходя практику, я обратила внимание на высокий сервис

обслуживания, например в случае отсутствия какого-либо препарата в аптеке, его сразу можно заказать провизору аптеки и в течении примерно 6 часов лекарство будет доставлено, так как курьер привозит товар два раза в день, утром примерно с 9.00 до 10.00 и вечером примерно с 5.00 до 6.00.

Обращает на себя внимание различие в графике работы аптек. Для аптек в городе устанавливается график дежурств работы в ночное время. Этот график можно посмотреть в интернете или возле любой аптеки. А в основном аптеки работают с 8.30 до 13.30, после чего перерыв до 5 часов вечера (фиеста), И только с 5 часов вечера все учреждения снова работают до 8-9 часов вечера.

В ассортименте аптеки имеется большое количество различной гипоаллергенной косметики, различные лаки для ногтей, туши для ресниц, тени для век, помады и т.д. Так же большое количество различной еды для людей страдающих сахарным диабетом, имеющим аллергию на глютен.

Доля аптечной рецептуры в некоторых аптеках Италии весьма значительна. Спектр лекарственных препаратов представлен твердыми желатиновыми капсулами, кремами, мазями, свечами, порошками, микстурами. В аптеке, изготавливающей экстенпоральные препараты, есть производственные и служебно-бытовые помещения.

Зал обслуживания населения, материальные комнаты оборудованы специальной мебелью, которая разрешена для хранения лекарственных средств и изделий медицинского назначения.

Помещение для изготовления нестерильных лекарств оборудовано рабочими столами, оснащено вертушками для лекарственных веществ, весами электронными. В этом помещении допускается организация рабочего места для проведения контроля за качеством и упаковкой лекарств.

Помещения для получения воды очищенной оснащены дистилляторами и специальными контейнерами для хранения воды очищенной. Получение воды для инъекций проводится в отдельной

комнате асептического блока, где категорически запрещается выполнять любые работы, не связанные с ее получением.

Считаю, что для меня, студентки Национального фармацевтического университета, было очень интересно и значимо пройти производственную практику по аптечной технологии лекарств на базе аптечных учреждений Италии, страны – члена Европейского Союза.

УДК 373.1.02:51-2

ДОСВІД ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З АТЛ НА БАЗІ АПТЕКИ № 1 КЛІНІЧНОЇ ЛІКАРНІ «ФЕОФАНІЯ»

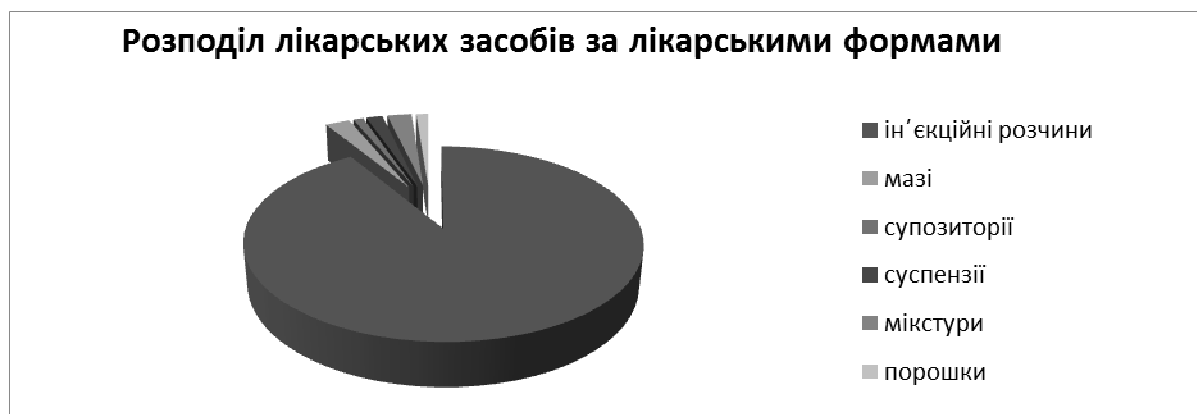
Коноваленко І.С. проф. Половко Н.П.

Кафедра аптечної технології ліків ім. Д.П. Сала

Виробничу практику з аптечної технології ліків, яку відповідно до навчального плану студенти проходять у VII семестрі протягом 3 тижнів, я проходила на базі аптеки № 1 Клінічної лікарні «Феофанія» м. Києва.

Лікарняна аптека займає два поверхи адміністративно-господарчого корпусу лікарні, загальною площею 803 кв.м., має два відділи: рецептурно-виробничий і відділ готових та обслуговує 45 із 54 відділень лікарні.

Задовільняючи потреби різних відділень лікарні, аптека готує різноманітні лікарські засоби. Аналіз рецептів, що поступили в аптеку протягом останніх шести місяців, в тому числі періоду проходження практики, надав можливість узагальнити інформацію, щодо розподілу лікарських засобів за лікарськими формами (див.рис.).

Як свідчать результати, предсталені на рисунку переважну більшість складають розчини для ін'єкцій (понад 90%), мікстури та мазі – 2,4%, суспензії – 1,6%, та близько 1% становлять порошки і супозиторії.

За період проходження практики я набула практичний досвід роботи у рецептурно-виробничому відділі аптеки, приймала участь у виготовленні різноманітних ЛФ: порошків, мазей, супозиторіїв тощо.

Таким чином, проходження практики, яка є невід'ємною частиною підготовки студентів, дало можливість набути необхідний досвід роботи в умовах аптеки.

УДК 615.32:371.388:378.146/.147

**ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ
З ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ БОТАНІКИ У СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ
З ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН**

проф. Гонтова, Т.М., доц. Гапоненко В.П.

Кафедра ботаніки

Актуальність. Навчально-польова практика з фармацевтичної ботаніки проводиться з урахуванням наявних знань студента, набутих у результаті вивчення курсу та сприяє не тільки засвоєнню навчального матеріалу, але й розвиває спостережливість, привчає науково мислити, розширює кругозір, допомагає використовувати придбані ботанічні знання на практиці.

Виклад основного матеріалу. Під час навчально-польової практики іноземні студенти мають можливість поглиблювати свої знання з морфології, систематики рослин. Зокрема, вони знайомляться з видовою різноманітністю місцевої флори, інтродукованими лікарськими рослинами, що вирощуються в культурі, опановують основні методи ботанічних досліджень, визначення систематичної належності видів, отримують навички гербарізації рослин, сушіння, фіксації лікарської рослинної сировини.

Базами проведення практики є ботанічні сади та оранжереї Національного фармацевтичного університету України, Харківського Національного університету ім. В.Н. Каразіна, Харківського Національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, поля науково-дослідних інститутів, лісові масиви, луки, річки, міські парки, учбові лабораторії.

Згідно навчального плану навчально-польова практика з фармацевтичної ботаніки у студентів іноземного факультету проходить наприкінці IV семестру, становить 36 годин, базується на вивченні студентами навчальної дисципліни «Фармацевтична ботаніка» та інтегрована з цією дисципліною. Організація проведення практики здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу.

Практична підготовка навчально-польової практики з фармацевтичної ботаніки складається з 1 модуля, що поділяється на два змістовних модуля:

1. Методики ботанічних досліджень. Штучні рослинні угруповання.
2. Природні рослинні угруповання.

Під час навчально-польової практики студенти іноземного факультету знайомляться з морфоструктурою рослин, їх фенологічним станом, розмноженням і розповсюдженням; вивчають основи класифікації культурних рослин, їх походження, визначають приналежності до певних груп за призначенням; знайомляться з різноманітністю оранжерейних рослин, їх видовим складом, особливостями еколого-морфологічної будови, приналежності до певних екологічних груп, значенням і використанням представників в фармації, медицині та інших галузях.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях. При оцінюванні враховується рівень виконання практичних завдань, вміння працювати з визначником, використання знань з морфології та систематики при описі видів, трактування висновків.

Контроль засвоєння модуля здійснюється по завершенню проходження практики на останньому підсумковому занятті. За

результатами навчальної польової практики студент отримує залік. До заліку кожен студент зобов'язаний представити викладачеві:

1. Щоденник практики, підписаний викладачем практики.
2. Гербарні зразки з морфології вегетативних та генеративних органів рослин, оформлених згідно вимог до виготовлення гербарію.
3. Фіксований матеріал рослин (квітки, плоди) за завданням викладача.

Рейтингова оцінка успішності студента з модулю виставляється за 100-бальною шкалою і визначається як сума балів поточної навчальної діяльності і балів за підсумковий модульний контроль.

Висновки. Таким чином, проходячи навчально-польову практику з фармацевтичної ботаніки, студенти факультету з підготовки іноземних громадян мають змогу закріпити знання, отримані на лекціях, лабораторних заняттях, а також з успіхом використовувати їх під час самопідготовки та вивчення курсу фармакогнозії.

Література

Ботаника. Учебно-полевая практика : учеб. пособие для студентов фармац. вузов и фак. / В. П. Руденко, А. Г. Сербин, Л. М. Городнянская и др.; под общ. ред. А.Г.Сербина и В.П. Руденко.– Х. : Изд-во НФАУ: Золотые страницы, 2001. – 338 с.

УДК 378

РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ БІОТЕХНОЛОГІВ В ОСВІТНІЙ ТРАЄКТОРІЇ

проф. Стрельников Л.С., доц. Стрілець О.П.,

ас. Калюжная О.С., ас. Івахненко О.Л.

Кафедра біотехнології

Біотехнологія є однією з найбільш перспективних і швидко прогресуючих галузей науково-технічної і промислової діяльності у розвинутих країнах світу, із розвитком якої пов'язано вирішення ряду

важливих соціальних, енергетичних, сировинних, продовольчих, медичних і екологічних проблем.

Практика студентів – невід’ємна складова частина освітньо-професійної програми підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів. Вона є важливою і обов’язковою ланкою підготовки висококваліфікованого фахівця до майбутньої роботи, забезпечення його конкурентоспроможності та можливості працевлаштування на вітчизняному та європейському ринках праці [1].

Основи практичної підготовки у процесі навчання студенти напряму «Біотехнологія» НФаУ починають одержувати вже на практичних і лабораторних заняттях, при курсовому і дипломному проектуванні, у період навчальних, але головним чином, виробничих практик, стажування.

Студенти під час навчання у НФаУ проходять наступні види практики під керівництвом співробітників кафедри біотехнології:

- навчальна ознайомлювальна біотехнологічна практика – 1 курс;
- виробнича технологічна практика – 4 курс;
- стажування – 6 курс: магістри спеціальності «Промислова біотехнологія» і «Фармацевтична біотехнологія»

Практична підготовка студентів біотехнологів здійснюється на передових підприємствах галузі, у провідних науково-дослідних установах. Базами практик є близько 50 підприємств біотехнологічної галузі різної спрямованості: харчової, переробної, фармацевтичної та сільськогосподарської. Найбільш тісний зв’язок пов’язує кафедру з підприємствами, на яких студенти проходять практики кожного року. Серед цих підприємств – ПАТ «Фармстандарт-Біолік» (м.Харків), Пивзавод «Рогань» компанії «САН Інбев Україна (м.Харків), ПАТ «Біофарма» (м.Київ), ПАТ «Індар» (м.Київ), філіал ПАТ «Вімм-Білль-Данн Україна» Харківський молочний комбінат (м.Харків), ТОВ Хлібокомбінат „Кулиничі” (м.Купянськ), та ін.

На першому курсі під час проходження ознайомлювальної біотехнологічної практики студенти відвідують завод ВАТ «САН Інбев Україна» (м.Харків), ПАТ «Лекхім-Харків» (м.Харків) та ПАТ ХФЗ

«Червона зірка» (м.Харків), де вони знайомляться з об'єктами біотехнології, виробництвом біотехнологічних продуктів та технологією виробництва фармацевтичних препаратів. Крім того, під час цієї практики студенти знайомляться з роботою наукових лабораторій біотехнологічного профілю. Як правило, вони відвідують відділи біотехнології Інституту тваринництва та Інституту рослинництва УААН. Значення цієї практики дуже важливе. Це розуміють як викладачі, так і студенти, тому що завданням її є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок.

На четвертому курсі студенти біотехнологи проходять виробничу технологічну практику, що направлена на засвоєння принципів організації і управління виробництвом, набуття навичок аналізу техніко-економічних показників виробництва біотехнологічних продуктів, розробку заходів з підвищення вдосконалення технологічних процесів, поліпшення якості продукції і умов праці, економії енергоресурсів, сировини і матеріалів, рішенню екологічних проблем. Під час практики студенти знайомляться з технологічною документацією, вивчають загальну структуру і плани перспективного розвитку підприємства, функції центральної заводської лабораторії і відділу технічного контролю, питаннями метрології, стандартизації, сертифікації продукції і ін. Завершальним етапом проходження виробничої технологічної практики є виконання студентом кваліфікаційного проекту бакалавра. Слід зазначити, що деякі студенти виконують проекти з науковою частиною, що передбачає освоєння методик експериментальних досліджень, отримання експериментальних даних, аналізу і узагальнення отриманих результатів, статистичної обробки результатів.

Найвищим ступенем освіти біотехнолога є рівень магістра. Під час навчання на 6-му курсі навчальним планом передбачено стажування, як один із видів практичної підготовки. Стажування магістрів, як засіб адаптації студентів до професійної діяльності, сприяє розвитку професійної діяльності і свідчить, наскільки людина засвоїла професійні цінності, ідентифікувала свою поведінку з нормами професійної етики. Цей вид виробничої практики проходить у науково-дослідних закладах

або науково-дослідних лабораторіях чи відділах біотехнологічних підприємств. За цей період студент проводить експериментальні дослідження, які за своєю сукупністю вирішують певну наукову задачу. Результатом цих досліджень є виконання студентом магістерської роботи.

Слід зазначити, що така спадкоємність практик від навчальної до виробничої дає можливість студентам напряму «Біотехнологія» набувати з кожним роком більш глибокого практичного досвіду, що дозволяє випускникам приходити на підприємство досвідченим висококваліфікованим фахівцем.

Таким чином, науково-технічний прогрес у сучасних умовах ставить перед вищою школою складні задачі, оскільки потреби виробництва в кваліфікованих кадрах достатньо швидко змінюються як по відношенню до структури, так і по відношенню до якості їх підготовки. Тому у відповідності до діючих галузевих стандартів підготовки фахівців біотехнологів підготовка студентів повинна проводитися з урахуванням сучасних вимог зі сторони роботодавців і відповідати світовим тенденціям розвитку професійної освіти – «освіта – наука – виробництво».

Література

Пирог Т. П. Становлення та проблеми біотехнологічної освіти України /Т. П. Пирог, Т. С. Тодосійчук, А. В. Кошель // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2007. – Вип. 51. – С. 11-17.

ВІТЧИЗНЯНЕ ФАРМАЦЕВТИЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ДАРНИЦЯ» ЯК БАЗА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО

ЗРАЗКУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НФАУ

Луценко І.В., доц. Спиридонов С.В.

Кафедра заводської технології ліків

Актуальність. Наприкінці процесу навчання у вищому навчальному закладі у багатьох студентів ставиться питання щодо майбутнього

працевлаштування. Суттєво допомогти вирішити цю проблему, на нашу думку, може проходження практики.

Мені дуже пощастило проходити навчальну практику з промислової технології лікарських засобів на фармацевтичному підприємстві «Дарниця», яке дійсно є виробничим гігантом та виробником фармацевтичної продукції №1 в Україні.

Проходження практики для мене є не тільки знайомством з заводом, але й шлях для майбутнього вибору професії та працевлаштування за моїм фахом. Саме це я отримав, перебуваючи на практиці з промислової технології лікарських засобів.

Перш за все, мені було дуже приємно, як доброзичливо робітники підприємства ставляться до студентів-практикантів. Це дає натхнення щодо бажання працювати саме на цьому виробництві, серед цього могутнього колективу технологів, професіоналів, однодумців. Є велике бажання бути частинкою цього дружнього колективу.

Фармацевтичне підприємство «Дарниця» розташовано на великій площі, на якій знаходяться виробничі та складські приміщення, зони відпочинку для працівників, пункти прийому їжі.

Ми знайомилися з виробничими приміщеннями, веденням технологічного процесу з використанням сучасного обладнання, а саме виробництвом твердих, м'яких, парентеральних та інших лікарських форм. Всі виробничі процеси ведуться згідно з вимогами GMP. Для мене було дуже важливо наживо побачити розташування виробничих приміщень найвищих ступенів чистоти – класів В та А, підготовку цих приміщень до виробничого процесу, та налаштування в них технологічного обладнання, зокрема, лінії по розливу та запаюванню ампул в стерильних умовах. Не менш важливим було практичне знайомство із спеціальним одягом, без якого неможливо перебування у виробничих чистих приміщеннях.

Завдяки дотримання правил GMP досягається висока якість кінцевої продукції, а препарати – дженерики мають біологічну активність, яка еквівалентна відомим брендам.

Висновок. Фармацевтичне підприємство «Дарниця» повністю відповідає європейським стандартам якості фармацевтичної продукції, що виробляється, та являє собою приклад бази практики для студентів фармацевтичних вузів.

Щодо моєї майбутньої професії – я зробив свій вибір!

Література

1. Методические рекомендации и дневник практики по дисциплине «Промышленная технология лекарственных средств»: Методическая разработка кафедры заводской технологии лекарств. – Х.: Изд-во НФаУ, 2013. - 16 с.

2. Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності "Фармація": тези доп. конф. за результатами практики, 22 квіт. 2012 р. / ред. кол. В.П. Черних, І.С. Гриценко, Ч.В. Огарь, О.Я. Барковська. – Х.: вид-во НФаУ, 2009. – 48 с.

ПРАКТИКА НА ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМ ПРЕДПРИЯТИИ «NOBELFARMA» КАК ОПРЕДЕЛЯЮЩЕЕ ЗВЕНО В ВЫБОРЕ ДАЛЬНЕЙШЕЙ ПРОФЕССИИ

Кая Дениз., доц. Спиридонов С.В.

Кафедра заводской технологии лекарств

Актуальность. Обучение в Национальном фармацевтическом университете позволяет получать широкий спектр необходимых знаний в области фармации, которые открывают большие возможности для дальнейшего трудоустройства. Но о том, где именно будет находиться точка их приложения, позволяет определиться, на мой взгляд, учебная практика.

Практику по промышленной технологии лекарственных средств я проходил на заводе «Nobelfarma» в Турции. Этот завод специализируется на выпуске твердых, мягких, асептически приготовленных лекарственных

форм (инъекционные растворы, а также порошки для приготовления инъекционных растворов в ампулах и флаконах).

На своем примере я убедился, что данный завод уделяет большое внимание привлечению молодых ученых и специалистов, которые являются потенциальными фармацевтическими кадрами для предприятия.

Большую заинтересованность ко мне проявил персонал завода, узнав, что я получаю высшее фармацевтическое образование в такой стране, как Украина. Кроме того, было очень приятно в беседе с представителями завода в процессе пребывания в производственных цехах показать свои знания в различных технологических вопросах.

Большое впечатление на меня произвело знакомство с таблеточным производством. Я увидел основные узлы роторных таблеточных машин (фирмы «Manesty»), процесс их настройки и квалификации перед запуском производственного процесса. Я ознакомился с такими технологическими операциями, как подготовка сырья, прессование, обеспыливание, упаковка и маркировка таблеток. Также мне довелось поучаствовать в контроле качества полученных таблеток по таким технологическим показателям, как истираемость, прочность таблеток, распадаемость, растворимость.

Выводы. Пребывая на фармацевтическом предприятии я действительно увидел точку приложения полученных знаний и навыков. Могу с уверенностью сказать, что именно практика по промышленной технологии лекарственных средств предопределила мою будущую профессию технолога фармацевтического предприятия.

Литература

1. Методические рекомендации и дневник практики по дисциплине «Промышленная технология лекарственных средств»: Методическая разработка кафедры заводской технологии лекарств. – Х.: Изд-во НФаУ, 2013. - 16 с.

2. Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності "Фармація": тези доп. конф. за результатами

практики, 22 квіт. 2012 р. / ред. кол. В.П. Черних , І.С. Гриценко, Ч.В. Огарь, О.Я. Барковська. – Х.: вид-во НФаУ, 2009. – 48 с.

УДК 615 453

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ПРОМИСЛОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ**

Еванесян Н. А., доц. Ковалевська І. В.

Кафедра заводської технології ліків

Фармацевтична фірма "Дарниця" - це підприємство, яке існує понад 70 років, і основний принцип його діяльності - служіння людині і його здоров'ю. В даний час "Дарниця" - найбільший виробник лікарських засобів в Україні, що займає лідируючу позицію на вітчизняному фармацевтичному ринку, що з року в рік підтверджується показниками виробничої і ринкової діяльності підприємства та авторитетними галузевими рейтингами.

Фармацевтична фірма "Дарниця" спеціалізується на виробництві: твердих лікарських форм (таблеток, капсул, саше), м'яких лікарських форм (мазей, кремів, гелей, розчинів для зовнішнього застосування), розчинів для ін'єкцій в ампулах, крапель (стерильних і нестерильних), стерильних порошків для приготування розчинів для ін'єкцій. Виробництво лікарських препаратів здійснюється у відповідності з вимогами GMP, стандартів ISO серії 9000, правилами і нормами безпеки праці, а також санітарно-гігієнічними вимогами щодо виробництва фармацевтичних препаратів. Завод обладнаний новітнім устаткуванням і використовує сучасні технології виробництва, що дає впевненість у високій якості, ефективності і безпечності препаратів компанії.

За час проходження практики на одному з найбільших фармацевтичних заводів України – "Фармацевтичної фірми "Дарниця", ми були ознайомлені із сучасним виробництвом стерильних лікарських форм, таблеток і капсул.

Цех твердих лікарських засобів дозволяє виробляти таблетки, таблетки, вкриті оболонкою, препарати в желатинових капсулах, порошки. Загальна потужність виробництва - більше 4 млрд. одиниць у рік. Виробнича ділянка антибіотиків макролідного ряду виділена в окремій будівлі.

Виробничі можливості ділянки для виробництва ін'єкційних препаратів дозволяють випускати понад 300 млн. ампул у рік. Ділянка може працювати з ампулами об'ємом 1мл, 2мл, 5мл, 10мл и 20мл. Відмінною особливістю ампульного виробництва є повністю автоматизована система приготування розчинів, яка дозволяє виключити ризик помилки оператора під час здійснення критично важливих етапів технологічного процесу. Безперервний і багаторівневий моніторинг параметрів виробництва дозволяє гарантувати високу якість продукції, що випускається.

Отримані практичні навички по виробництву лікарських засобів, веденню нормативно-технічної документації дозволили закріпити отримані теоретичні знання при вивченні дисципліни «Промислова технологія лікарських засобів» на кафедрі заводської технології ліків Національного фармацевтичного університету.

УДК 615.1:615.036:615.065

ВИМОГИ СУЧАСНОЇ ФАРМАЦІЇ:

«ФАРМІНФОРМАЦІЯ І ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА»

Бондаренко Д.В., проф. Зупанець І.А., доц. Семенов А.М.

Кафедра клінічної фармакології та клінічної фармації

На тлі стрімкого розвитку подій у сучасному суспільстві та рішучих амбітних прагнень України до прогресу та інтеграції у всесвітнє товариство економічно розвинених держав найбільш актуальним питанням є адаптація майбутніх фахівців, в тому числі і клінічних провізорів, до умов незалежного ринку праці, що диктує свої критерії до обсягу та якості знань, умінь, навичок. Значущість практичної підготовки клінічного провізора

обумовлена, насамперед, тим, що саме фармацевтична опіка, як складова клінічної фармації, є апексом піраміди набування знань за курсом дисциплін медико-біологічного циклу. Але насправді теоретичні знання, що не підкріплені практичною їх реалізацією на високому рівні, не дозволяють отримати молодому спеціалісту відчуття *quinta essentia* набутого фаху та бути насправді інтегрованим у всесвітню фармацевтичну спільноту.

Фармація сьогодення невід’ємно пов’язана з практичною медициною, а, отже, повинна враховувати її досягнення та новації, розвиватися з нею згідно вимогам часу. Таким чином, на сьогодні в програму практичної підготовки клінічного провізора за програмою навчальної практики «Фармінформація та фармацевтична опіка» введено вивчення стандартів сучасної медицини та фармації – протоколів фармацевтичної опіки хворих та деяких протоколів надання лікарської допомоги, що були прийняті в Україні останніми роками. На нашу думку, чітка та ефективна взаємодія клінічного провізора та лікаря неможлива, якщо зміст протоколів надання лікарської допомоги, зокрема перелік та порядок застосування лікарських препаратів лікарем, залишається за межами інформаційного поля клінічного провізора. Майбутній фахівець з клінічної фармації, що на практиці застосовує вимоги стандартів фармацевтичної опіки хворих та демонструє не будь-яке знання лікарських протоколів надання медичної допомоги при інформуванні лікарів та фармацевтичній опіці пацієнтів, по перше, сам навчається сприймати їх як стандарти якості лікування та самолікування, по друге, тримає планку якості галузі в цілому, тому що, усвідомлення значущості ролі клінічної фармації, фармації взагалі для суспільства, складається, насамперед, у окремого відвідувача аптеки або хворого на лікарняному ліжку.

Окрім цього, процес навчання, це подія яка не відбувається миттєво. До того ж, навчання на практиці – процес, у якому неминучі помилки, які в практичній діяльності клінічного провізора вкрай неприпустимі. Отже, досить актуальним є питання поступового введення студента в майбутню професію. Тому в навчальний процес кафедрою клінічної фармакології та

клінічної фармації було введено ще одну ланку практичної підготовки, що повинна заповнити своєрідний вакуум, який, в тій, чи іншій мірі, завжди існує між теорією і практикою. Такою ланкою є організація та необхідне обладнання тренінгового класу для набуття та вдосконалення навичок студентів з фармацевтичної опіки. Проведення занять у вигляді ділової гри надає можливість студентам, з одного боку, систематизувати знання, отримані в процесі вивчення профільних дисциплін: «Основи клінічної медицини», «Клінічна фармакологія», «Фармацевтична опіка», «Основи біоетики та біобезпеки», з другого – за допомогою досвідчених наставників, акцентувати увагу на найбільш поширених помилках при здійсненні фармацевтичної опіки з метою їх виправлення та недопущення при виконанні професійних обов'язків в подальшому. Не останню роль, при проведенні практичних занять в умовах тренінгового класу відіграє відсутність психологічного напруження, що наразі відчуває студент при проходженні практики безпосередньо в умовах аптеки, або багатопрофільного лікувального закладу.

Таким чином, кафедрою клінічної фармакології та клінічної фармації завершено створення повного циклу навчання за спеціальністю «Клінічна фармація», який представлено теоретичною підготовкою, тренінг-підготовкою на базі спеціалізованого класу, практичною підготовкою в умовах аптеки та лікувально-профілактичного закладу, що неодмінно відіб'ється на якості майбутнього фахівця, якості надання фармацевтичної допомоги населенню в цілому.

UDC 615.014:017

**FEATURES OF CLINICAL PHARMACY PRACTICAL TRAINING AT
MULTIDISCIPLINARY HOSPITAL IN IRAQ**

Hussein Ali, prof. Moroz V.A., as.prof. Misyuryova S.V.

Department of Clinical Pharmacology and Clinical Pharmacy

Practical work of the pharmacist in a large multidisciplinary hospital has a number of features. In the context of Iraq, such institutions, in addition to

therapeutic profile departments, have a number of specialized departments. Most often in this part of the hospital, in addition to medical institutions-making state-owned, private institutions and include types of property. Last perform certain due to their specificity function. However, the specialty pharmaceutical services for all their quality and effective medicines according to PMP and GMP requirements is a priority at the hospital pharmacy. And it is a practice in the pharmacy is an important task of obtaining the necessary level of education of the modern pharmacist. And also provides the appropriate level of training future specialist pharmacist with pharmaceutical care of patient.

There are three types of pharmacies at the hospital: consultative pharmacy (pharmacy that supply the drugs or medications to the outpatient (patients that take their drugs and go to home, not stay or bedridden in the hospital), drug store (supply all pharmacies in the hospital with medications or drugs and not give any drug to the patients directly) and emergency pharmacy (supply the drugs - by a prescription from doctors - to the patients who entered to emergency department mostly suffering exacerbation of disease).

They differ in their role in working directly with the patient. Thus, the first type of pharmacy, the hospital provided the largest area agency shall work directly with patients. At the same time, many of them visit the pharmacy after being medical examination in hospital and for medical procedures. Such patients acquire prescription drugs, rarely referring to the pharmacist for advice. At the same time, in some cases, they request additional medication advice in connection with the existing symptoms of the common cold, cough, headache, etc. In this situation, the main task of the pharmacist is the account of possible drug interactions. And further adequate explanation of real, in terms of improper use of drugs, side effects. Up to reduce the effectiveness of the primary treatment, about which the patient is counseled in the hospital will receive medical treatment. In some cases, medications acquire relatives or friends of the patient. Which also requires appropriate correction of the pharmaceutical care of patient. That's the kind of work here is basic.

The second type of pharmacy (supply all pharmacies in the hospital with medications or drugs and not give any drug to the patients directly) involves dispensing prescription-only drugs. At the same time almost all cases medication is not transmitted directly to the patient. In Ukraine, it corresponds

to the notion of "the pharmacy at the hospital". Additionally, this produces a number of pharmacy extemporaneous formulations generally solutions. The main objective of such a practice in industrial pharmacy is more aimed at ensuring manufactured dosage forms with agreement of PMP and GMP requirements.

The third kind of the pharmacy have the main task supply the drugs - by a prescription from doctors - to the patients who entered to emergency department mostly suffering exacerbation of disease. Here most of the patients represent people who are turning to the pharmacist due to the inefficiency ongoing drug treatment . However, many are turning to the pharmacy directly , without prior contact with the doctor. From a specialist pharmacy requires a solid knowledge of "risk groups" in order to properly orient the patient for further tactics of his treatment. Adequate and sufficient in terms of pharmaceutical care in this plan allows far - neck effective treatment.

Practice in a specialized pharmacy has significantly broaden the range of knowledge about a number of specific diseases and organize knowledge about the holiday OTC (primarily) drugs to treat symptoms such as sore throat, rhinitis, fever, cough, allergy, taking into account the patient's age, duration of symptoms, the ratio of visitors to the decreed groups, drug interactions. In addition, the industrial practice of clinical pharmacy at the pharmacy multidisciplinary hospital gave us to understand that the pharmacist is an important link between the doctor and the hospital department specific patient. In fact, there are no bad drugs, and have incorrectly assigned or recommended. And to get the desired effect of drug treatment it is important to take it, including taking into account the peculiarities of its interaction with food and other treatments. Effectiveness of treatment depends not only on prescription drugs, but also from well-conducted pharmaceutical care in dispensing of these drugs.

УДК: 616.1/4:615.03

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ –
ВАЖЛИВА ЄДНАЛЬНА ЛАНКА ТЕОРЕТИЧНОЇ
ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНИХ ПРОВІЗОРІВ**

*Бондаренко Д.В., проф. Зупанець І.А., доц. Місюрьова С.В.,
доц. Отрішко І.А.*

Кафедра клінічної фармакології та клінічної фармації

Актуальність. Клінічна фармакологія є однією з найважливіших клінічних дисциплін для спеціальності “Клінічна фармація”, теоретичною базою для проведення консультативної роботи серед лікарів та населення з питань раціональної фармакотерапії в їх подальшій професійній діяльності.

Участь клінічного провізора в проведенні лікарської терапії сприяє значному поліпшенню якості лікарської допомоги, забезпечує хворому вибір оптимальних ліків у кожному конкретному випадку, раціональних шляхів та режимів їх введення, попередженню призначення несумісних лікарських препаратів, зведенню до мінімуму побічної дії ліків, зменшенню поліпрагмазії, а також суттєве зниження вартості лікування.

Вивчення клінічної фармакології закінчується виробничою практикою, під час якої студенти повинні ознайомитися з особливостями структури багатопрофільної лікарні, особливостями перебігу відповідних захворювань, а також придбати практичні навички збору лікарського анамнезу, аналізу листів лікарських призначень та їх корекції, що є важливим напрямком діяльності клінічного провізора. Під час проходження практики студенти повинні придбати навички спілкування з лікарем та хворим, навички консультування хворого з питань раціонального застосування призначених препаратів. Студенти повинні навчитися разом з лікарем здійснювати вибір оптимальних ліків у кожному конкретному випадку, раціональних шляхів та режимів їх введення у хворих різного профілю, навчитися методології порівняльної оцінки окремих лікарських препаратів, здійснювати їх раціональну заміну.

Під час проходження практики з клінічної фармакології студенти постійно працюють у ліжка хворого, збираючи лікарський анамнез, аналізуючи листи лікарських призначень та здійснюючи їх корекцію.

Програма виробничої практики з клінічної фармакології для спеціальності 7.12020102 «Клінічна фармація» вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації складена у відповідності до навчального плану, затвердженого наказом МОЗ України № 543 від 08.07.2010 р., за принципами Болонської декларації.

Виклад основного матеріалу. Згідно з навчальним планом 2012-2013 навчального року 15 студентів спеціальності „Клінічна фармація” проходили виробничу практику у термін з 10.06. 2013 р. по 23.06. 2013 р. на базах провідних медичних установ м. Харкова.

Основними базами практики були: ДУ „Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України”; ДУ „Інститут медичної радіології ім. С. П. Григор’єва НАМН України”; ДУ „Інститут загальної та невідкладної хірургії НАМН України”; ДУ „Інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України”.

Керівниками практики були викладачі кафедри клінічної фармакології з фармацевтичною опікою – канд. мед. наук, доцент Безугла Н.П., канд. фарм. наук, доцент Отрішко І.А.

Під час проходження практики студенти ознайомилися зі структурою та принципами роботи лікувально-профілактичних закладів, організацією роботи клінічного провізора у ЛПЗ, основними принципами медичної деонтології, етичними нормами поведінки клінічного провізора в клініці, моделями взаємин клінічного провізора та лікаря, клінічного провізора та хворого; ознайомилися з основними видами медичної документації та методами клінічного обстеження хворих; засвоїли загальні принципи інтерпретації результатів обстеження хворого; закріпили знання з особливостей перебігу різноманітних захворювань, придбали навички збору лікарського анамнезу, аналізу листів лікарських призначень, здобули навички консультування лікаря щодо оптимізації лікарської терапії з позицій доказової медицини.

Студенти-практиканти разом з кураторами від медичних установ здійснювали вибір оптимальних ліків для конкретного хворого, раціональних шляхів та режимів їх введення, навчилися методології порівняльної оцінки окремих лікарських препаратів, здійснення їх раціональної заміни.

Висновки. Щодо атестації студентів, всі студенти за результатами проходження практики та наступною співбесідою на заліковому модулі, є атестованими з дисципліни, що свідчить про успішне засвоєння даного виду підготовки.

Література

1. Гринхальх Т. Основы доказательной медицины: пер. с англ. / Т. Гринхальх. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 240 с.
2. Клінічна фармакологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. У 2 т. / С.В. Нальотов, І.А. Зупанець, Т.Д. Бахтєєва та ін.; за ред. І.А. Зупанця. – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2007. – Т.1. – 348 с.; Т.2. – 312 с.
3. Клінічна фармакологія: підручник / за ред. О.Я. Бабака, О.М. Біловола, І.С. Чекмана. – 2-ге вид., перероб. І доп. – К.: Медицина, 2010. – 774 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З КЛІНІЧНОЇ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ.

Стеценко Т.С., проф. Залюбовська О.І., проф. Литвинова О.М.

Кафедра клінічної лабораторної діагностики

Важко переоцінити роль лабораторної діагностики в сучасній медицині. Профілактика та успішне лікування захворювань багато в чому залежать від правильно і своєчасно встановленого діагнозу. Лабораторні дослідження дозволяють виявити патологічні зміни на клітинному і молекулярному рівнях [2]. Такі тонкі порушення найчастіше можуть бути виявлені ще до появи симптомів, які викликають тривогу у пацієнта і його

звернення до лікаря. При цьому лабораторна діагностика постійно розвивається, вдосконалюється. З'являються нові методи і технології клінічних досліджень, впроваджується інноваційне обладнання [4].

Постановка діагнозу і контроль за ходом лікування являє собою складний багаторівневий інформаційно-вимірювальний процес. Від того, наскільки достовірною є інформація, що отримується на різних його етапах, залежить практична значущість даних. Лабораторні дослідження дозволяють отримати найбільш об'єктивну інформацію про функціональний стан органів та систем, розкривають патогенетичні ланки на клітинному, субклітинному і молекулярному рівнях. Сучасні можливості лабораторного аналізу базуються на застосуванні нових наукоємких аналітичних технологій і методів медичної інформатики. Останні роки ознаменувалися безсумнівним посиленням уваги клініцистів до лабораторної діагностики [3].

У процесі навчання студенти отримують сучасні знання в галузі фізіології, біологічної хімії, молекулярної біології та інших розділів медико-біологічних і клінічних дисциплін, що дозволяють формувати діагностичний алгоритм з найбільш інформативних лабораторних технологій, і в цьому, безсумнівно, важлива роль належить виробничій практиці [5].

Виробнича практика студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» проходить протягом 8 семестру на базі Харківської міської клінічної лікарні №2 та клініко-діагностичного центру «Альфа лабсервіс», де студенти мають можливість самостійно виконувати клінічні дослідження та знайомитись з роботою сучасного лабораторного обладнання.

Зміст програми практики розрахований на комплексне використання теоретичних знань, практичних умінь і навичок з урахуванням освоєння і закріплення їх на робочих місцях, наближених до умов майбутньої роботи за фахом [1]. Комплексний підхід до змісту практики дозволяє забезпечити освоєння загальних та спеціальних практичних умінь, заснованих на базових знаннях з дисциплін циклу професійної та

практичної підготовки, тісно інтегруючих з навчальними дисциплінами циклу: природничо-наукової підготовки.

В процесі виробничої практики студенти отримують необхідні навички з техніки безпеки на робочому місці, забезпечення інфекційної безпеки персоналу і пацієнта. Особлива увага приділяється закріпленню етико-деонтологічних навичок.

Мета і завдання виробничої практики - виробити практичні навички, які необхідні для виконання загальноклінічних досліджень (сечовидільної системи, крові, шлункового і дуоденального вмісту, мокротиння, спинномозкової рідини і вмісту серозних порожнин, виділень з сечостатевої системи, копрологічні дослідження і дослідження при грибкових ураженнях), гематологічних (визначення груп крові та резус-фактора, дослідження тромбоцитів і ретикулоцитів) і біохімічних досліджень. Знання, отримані на теоретичних заняттях, дають можливість майбутньому фахівцю обґрунтовано підходити до виробничих досліджень та трактувати їх діагностичне значення.

Під час проходження практики студенти отримують необхідні навички щодо: організації робочого місця, прийому та реєстрації біоматеріалів, з використання апаратури та обладнання, дезінфекції відпрацьованого матеріалу, лабораторного посуду, інструментарію та інвентарю. Студент відпрацьовують техніку приготування мазків, забарвлення і фіксацію, проводять мікроскопічне дослідження препаратів, на основі лабораторного аналізу дають кількісну характеристику об'єктів дослідження, засвоюють навички внутрішньолабораторного і міжлабораторного контролю якості проведених досліджень.

Студенти спеціальності «Лабораторна діагностика» дуже вдячні кафедрі клінічної лабораторної діагностики за організацію та проведення виробничої практики, в процесі якої закріплюються теоретичні знання та надається можливість придбати практичні навички необхідні для майбутньої професійної діяльності

Таким чином, виробнича практика з клінічної лабораторної діагностики є логічною та необхідною ланкою підготовки

висококваліфікованого фахівця зі спеціальності «Лабораторна діагностика».

Література

1. Клінічна лабораторна діагностика: Метод. реком. до навч. практик студентів спеціальності 6.110100 «Лабораторна діагностика» вищих фармацев. і мед. навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.А. Зупанець, О.І. Залюбовська, В.В. Пропіснова та ін. – Х.: Вид-во НФаУ, 2006. – 24 с.

2. Клиническая лабораторная диагностика: – Национальное руководство. Том I и II / Долгов В.В. и др., Изд-во ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 800с, 808с.

3. Лифшиц Б.Д., Сидельникова В.И. Биохимические анализы в клинике, – Х :Изд-во Триада, 2011.. – 212с.

4. Методы клинических лабораторных исследований / В.В. Камышников, О.В. Волотовская, А.А. Ходюкова, Т. Дальнова и др.– .Изд-во: МЕДпресс-информ, 2011.– 752 с.

5. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В.П. Черних, В.М. Толочко, С.В. Огарь та ін. – Х.: Вид-во НФаУ, 2004. – 16 с.

ДОСВІД ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ХІМІЇ В ЛАБОРАТОРІЇ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПАТ «ФІТОФАРМ»

проф. Таран С.Г., Шабан Л.М.

Кафедра медичної хімії

Якість і безпека лікарських засобів - це одне з найбільш хвилюючих питань для споживачів і один з пріоритетів політики провідних фармацевтичних компаній. У системі контролю якості препаратів важливе місце займають лабораторії з контролю якості лікарських засобів. Одна з таких лабораторій стала місцем проходження виробничої практики з фармацевтичної хімії для студентів НФаУ. Дана лабораторія контролю якості є структурним підрозділом ПАТ «Фітофарм»-

національної фармацевтичної компанія, що спеціалізується на випуску та реалізації найбільш затребуваних генеричних препаратів і лікарських засобів традиційної медицини. Портфель лікарських засобів що виробляються компанією налічує 116 ефективних і безпечних препаратів, що випускаються в різних лікарських формах: таблетки, капсули, мазі, креми, гелі, сиропи, настойки, розчини, краплі. Тому спектр робіт, які проходять у лабораторії з контролю якості дуже широкий, а саме:

- проведення вхідного контролю сировини , допоміжних речовин і води очищеної, що використовуються у виробництві лікарських препаратів;
- проведення аналітичного контролю лікарських засобів, що виготовляються підприємством на всіх стадіях виробництва;
- проведення оцінки якості і стабільності арбітражних зразків готової продукції згідно графіку моніторингу;
- оформлення документації, яка підтверджує проведення аналізу за встановленими вимогами;
- забезпечення правильного використання реактивів і стандартних зразків.

Продукція яка виготовляється підприємством і аналізується в ЛКЯ ПАТ «Фітофарм» супроводжується протоколами аналізу і сертифікатами якості. Аналіз напівфабрикатів фіксується в Журналах реєстрації аналізів та по результатам аналізів видаються паспорти.

В області своєї діяльності лабораторія керується діючим законодавством України, керівними нормативними документами МОЗ України, методиками контролю якості (МКЯ), Державною Фармакопесю України (ДФУ), Фармакопейними статтями (ФС) , стандартними робочими методиками (СРМ) , «Настановою з якості» та іншими документами.

Для проведення аналізу лікарських речовин у ЛКЯ використовується мірний хімічний посуд тільки першого класу точності (піпетки Мора, градуйовані піпетки, мірні колби, бюретки, мікробюретки), найкраще

аналітичне повірене, провалідоване і кваліфіковане аналітичне обладнання, а саме:

- УФ спектрофотометри (Динамік, Кері);
- рідинний хроматограф (Вотерс);
- газовий хроматограф (Єджелент);
- поляриметр (Рудольф);
- аналітичні ваги (Сарторіус);
- універсальний рН метр-кондуктометр (Сарторіус);
- прилад для проведення тесту «Стираність» (Ервека);
- прилад для проведення тесту «Розпадання» (Ервека);
- прилад для проведення тесту «Розчинення» (Ервека);
- прилад для проведення тесту «Стійкість до роздавлювання» (Ервека);
- рефрактометр (Метлер Толедо);
- вакумна сушильна шафа (АРТ- Лайн);
- титратор (Метлер Толедо).

Завдяки проходженню практики надалася можливість розширити розуміння процедура проведення аналізу, пробо підготовки, роботи з аналітичними приладами, фіксування результатів у відповідних документах, використання стандартизованих реактивів і фармакопейних стандартних зразків при проведенні аналізу, специфіки аналізу різноманітних лікарських форм.

ДОСВІД ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ХІМІЇ НА БАЗІ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ

доц. Кізь О.В., Смєлова Н.М.

Кафедра медичної хімії

За даними асоціації міжнародних фармацевтичних виробників на частку підробок доводиться 5-7% фармацевтичного ринку розвинених країн. Фальсифікованими можуть містити інгредієнти у відповідному або невідповідному складі, бути без діючих речовин, з недостатньою їх

кількістю чи в підробленій упаковці. Для боротьби з неякісною продукцією на всіх етапах життєвого циклу лікарського засобу проводиться контроль якості продукції, що включає в себе перевірку не лише маркування упаковки, а також якісного та кількісного складу препарату. Значну роль у цій діяльності виконують контрольні-аналітичні лабораторії.

Моєю базою практики з фармацевтичного аналізу стала Державна науково-дослідна лабораторія з контролю якості лікарських засобів НФаУ під керівництвом д.х.н., проф. Коваленко С.М. Основним завданням лабораторії є підвищення рівня контролю якості лікарських засобів в Україні шляхом проведення науково-дослідних, науково-практичних і методологічних робіт у галузі розробки та впровадження в практику сучасних аналітичних. Лабораторія проводить контрольні-аналітичні та аналітично-експертні роботи за заявками підприємств та державних установ («Здоров'я народу», «Стома», аптеки Харківської області); надає консультативну допомогу організаціям та підприємствам з питань стандартизації та методів контролю якості та ін. Об'єктами аналізу служать готові лікарські препарати промислового виробництва, субстанції, лікарська рослинна сировина, продукти органічного синтезу, біологічно-активні речовини та ін.. Для здійснення своєї діяльності лабораторія НФаУ має в розпорядженні сучасне аналітичне обладнання відповідно до Належної практики для національних лабораторій з контролю якості лікарських засобів (GPCL) для фармацевтичних контрольних лабораторій першого рівня: прилад для визначення розпаданя таблеток і капсул «PharmaTest» (Німеччина); прилад для визначення стираності таблеток і капсул «PharmaTest» (Німеччина); прилад для визначення розчинення таблеток і капсул «PharmaTest» (Німеччина); прилад для визначення лінійних розмірів та стійкості таблеток до роздавлювання «PharmaTest» (Німеччина); прилад для визначення насипного об'єму «PharmaTest» (Німеччина); кондуктометр Seven Easy «Mettler-Toledo»; прилад для визначення температури плавлення; рН-метр; аналітичні електронні ваги; рефрактометр;

поляриметр; УФ/Вид-спектрофотометр Specord 200 «AnalytikJena» (Німеччина); ІЧ-спектрометр з Фур'є-перетворюванням Tensor 27 «Bruker» (Німеччина); аналітичний і напівпрепаративний рідинний хроматограф ProStar «Varian» (США). Завдяки досвідченим працівникам лабораторії я ознайомилася з роботою деяких з цих приладів під час проходження практики з фармацевтичного аналізу.

Також за час практики мною були здійснені аналіз води очищеної в контейнерах, води для ін'єкцій "in bulk"; таблеток Лоратадину-Стома 0.01 №10; L-лізину есцинату, розчину для ін'єкцій 1 мг/мл; аерозолу «Інгаліпт» по 30 мл у балонах; субстанції Гліцину; лікарської рослинної сировини (трави Алтея, квіток Ромашки, коріння з кореневищами Валеріани) та ін. Аналіз включав як проведення ідентифікації, випробувань на чистоту, а також визначення кількісного вмісту діючих речовин з використанням праведного вище обладнання. Експертиза проводилася на основі статей ДФУ, ГФ Х, МКЯ. Всі результати випробувань біли занесені до протоколу аналізу та аналітичного листка, після чого оформлювання сертифікат якості лікарського препарату або субстанції.

Отже, за час проходження практики я закріпила теоретичні знання, одержані на кафедрі медичної хімії, а також отримала практичні навички, необхідні для подальшої роботи фармацевта.

УДК 373.1.02

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «ВСТУП ДО ФАХУ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «МЕНЕДЖМЕНТ»

доц. Васильєв С.В., Носик О.М., Мороз С.Г., Могилко В.О.

Кафедра менеджменту і адміністрування

Актуальність. Практична підготовка для студентів напряму підготовки «Менеджмент» є важливим елементом навчального процесу, оскільки дозволяє закріпити отримані теоретичні знання на практиці. Під

час навчання студенти проходять декілька видів практики. Обмін досвідом з питань проходження практики між кафедрами Національного фармацевтичного університету є доцільним і необхідним завданням, спрямованим на підвищення рівня керівництва практикою.

Виклад основного матеріалу. Метою практики є розвиток навичок і вмінь інформаційно-аналітичної, проектно-дослідницької, діагностичної, інноваційної та консалтингової діяльності для вирішення прикладних проблем управління підприємницькими структурами, удосконалення системи управління їх діяльністю в сучасних умовах господарювання, набуття вміння адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію передового досвіду підприємництва до умов діяльності конкретного підприємства, закріплення практичних навичок проведення економічного дослідження, формування його інформаційного, правового та методичного забезпечення, виходячи із суті проблем, що вирішуються, та обмежень, пов'язаних з діяльністю конкретного підприємства, впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність підприємства. Практична підготовка студентів передбачає безперервність та послідовність засвоєння потрібного обсягу практичних знань і умінь відповідно до кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Для студентів 1-го курсу напряму підготовки «Менеджмент» передбачено проходження навчальної практики «Вступ до фаху» на кафедрі менеджменту і адміністрування під керівництвом досвідчених викладачів, які мають науковий ступінь та досвід роботи за отриманою спеціальністю. У 2013/2014 навчальному році цю практику студенти проходили у січні 2014 р. на початку другого семестру навчання. Важливо розуміти, що студентам першого курсу необхідно допомогти звикнути до навчання в університеті, ознайомити їх зі специфікою обраної професії. Вони повинні відчувати себе учасниками єдиної команди викладачів і студентів, фармацевтів і економістів, які працюють для вдосконалення роботи фармацевтичної галузі економіки України.

Під час проходження навчальної практики «Вступ до фаху» студенти ознайомлюються із системою вищої освіти України, правами та

обов'язками студента під час навчання у ВНЗ України, перспективами інтеграції вищої освіти України до вищої освіти країн Європи. Студенти вивчають історію Національного фармацевтичного університету, Статут НФаУ, Правила внутрішнього трудового розпорядку НФаУ, ознайомлюються із основними структурними підрозділами університету: ректоратом, деканатом, кафедрами, бібліотекою, допоміжними службами. Адже студенту варто знати, в якому відділі у разі потреби він зможе вирішити те або інше питання, яке у нього виникло.

Також студенти отримують загальні відомості про специфіку професії «менеджер» та можливу сферу майбутньої професійної діяльності. Наголошується на галузевій специфіці підготовки менеджерів у Національному фармацевтичному університеті. Адже спрямованість підготовки менеджерів зорієнтована саме на фармацевтичну галузь економіки України. Студенти ознайомлюються із досвідом роботи підприємств фармацевтичної галузі, переліком таких підприємств, специфікою господарювання у сучасних умовах, кадрової політикою фармацевтичних організацій.

За результатами навчальної практики «Вступ до фаху» студенти готують звіт відповідно до індивідуального завдання, отриманого у керівника практика. Після успішного захисту звіту практика вважається зарахованою. Майбутні види практики за час навчання студентів напряму підготовки «Менеджмент» будуть передбачати ознайомлення із роботою фармацевтичних підприємств. Але першу практику необхідно пройти саме у стінах університету.

Висновки. Навчальна практика «Вступ до фаху» є необхідним елементом навчання студентів напряму підготовки «Менеджмент», який дозволяє студентам ознайомитися зі структурою університету та специфікою обраної професії.

Література

1. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : наказ Міністерства освіти і науки

України від 8 квітня 1993 р. № 93 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua.html>

2. Про затвердження Інструкції про виробничу практику студентів медичних, лікарських, педіатричних, медико-професійних, стоматологічних і фармацевтичних факультетів медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 3 жовтня 1995 р. № 179 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua.html>

3. Черних В. П. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних, В. М. Толочко, С. В. Огарь, О. Я. Барковська, О. Н. Школьна. – Х. : Вид-во НФаУ, 2004. – 16 с.

УДК 373.1.02

**ОСОБЕННОСТИ ПРОХОЖДЕНИЯ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ
НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ «МЕНЕДЖМЕНТ» В ПАО
«ПОЛИГРАФИЧЕСКО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ КОМПЛЕКС «ДЕСНА»**

доц. Васильев С.В., О.В. Носенко

Кафедра менеджменту і адміністрування

Актуальность. Прохождение практики студентами Национального фармацевтического университета является одной из основных составляющих учебного процесса. Производственную менеджерскую практику я проходила в Публичном акционерном обществе «Полиграфическо-издательский комплекс «ДЕСНА». Обмен опытом между студентами в рамках подобной конференции представляется достаточно полезным и необходимым.

Изложение основного материала. Полиграфическая продукция на сегодняшний день одна из самых востребованных. Она занимает важное место в жизни современного человека. И, в самом деле, рекламная полиграфия встречается нам практически повсюду, она по праву считается

неотъемлемой составляющей деловой деятельности. Проходя практику в ПАО «Полиграфическо-издательском комплексе «ДЕСНА» в городе Чернигов, мне рассказали о том, что сегодня полиграфия очень основательно вошла в современную жизнь человека, заняв в ней ведущую роль в сфере рекламы и распространения информации, в том числе и в фармацевтической отрасли. С полиграфией, в абсолютно любых ее проявлениях, мы встречаемся каждый день, ведь это то, что нас окружает: рекламные проспекты, газеты, плакаты, сувениры, книги, пластиковые карточки, календари, визитки. Даже любые ценные бумаги, документы и деньги тоже часть продукции данного вида.

Качественная полиграфия, на фармацевтическом рынке, сегодня – это одновременно и средство формирования фирменного стиля, способ повышения своего уровня конкурентоспособности и средство рекламы, неотъемлемый атрибут эффективной работы компании. При постоянной конкуренции на рынке очень важно правильно преподносить людям информацию о себе и представляемой продукции и услугах, как и важно, расставлять приоритеты людям которые пользуются вашей продукцией, именно поэтому современные и качественные полиграфические продукты на сегодняшний день одни из самых популярных на рынке.

Также во время прохождения практики меня ознакомили с должностными обязанностями менеджера в сфере издательско-полиграфической деятельности. Перечислим некоторые из них:

- менеджер определяет потребность в полиграфических услугах;
- принимает решение о заключении хозяйственных договоров, коммерческих контрактов, договоров на выполнение производственных заказов, поставки материалов, реализацию продукции;
- отвечает за надлежащее складирование, хранение готовой продукции, транспортное обслуживание предприятия, проведение погрузочно-разгрузочных работ;
- планирует стратегию продвижения печатной продукции на рынке сбыта, проводит маркетинговые исследования, изучает спрос и предложение;

- разрабатывает меры защиты от конкурентов;
- знает, понимает и применяет действующие нормативные документы, касающиеся его деятельности;
- знает и выполняет требования нормативных актов об охране труда и окружающей среды, соблюдает нормы, методы и приемы безопасного выполнения работ.

Трудно переоценить значение издательско-полиграфической деятельности для жизни общества. От возможностей полиграфической промышленности в большей степени зависит нормальное функционирование всех отраслей хозяйства, средств массовой информации, государственных структур. В конечном счете, состояние полиграфии определяет уровень информационного обеспечения общества, развития его творческого, научного и культурного потенциала.

Вывод. Производственная менеджерская практика в ПАО «Полиграфическо-издательский комплекс «ДЕСНА» позволила мне ознакомиться с деятельностью производственного предприятия и спецификой управления хозяйственной деятельностью. Полученный опыт может быть крайне полезным как во время учебы, так и при выборе будущего места работы.

Литература

1. Абросимов И. Д. Менеджмент как система управления хозяйственной деятельностью / И. Д. Абросимов, В. П. Медведев. – М. : Знание, 1992. – 345 с.
2. Виханский О. С. Менеджмент / О. С. Виханский, А. И. Наумов. – М. : Гардарики, 2001. – 456 с.
3. Румянцева З. П. Менеджмент организаций : [уч. пос.] / З. П. Румянцева, Н. А. Соломатин, Р. З. Акбердин. – М. : ИНФРА . – М., 1996. – 432 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ З МІКРОБІОЛОГІЧНОЮ ДІАГНОСТИКОЮ

проф. Філімонова Н.І., доц. Трух В.С., доц. Кордон Т.І.

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології

Як відомо, на сьогодні на тлі сучасних вимог до випускників вищих навчальних закладів, сенс диплому полягає в тому, що його повинен отримувати всебічно теоретично та практично підготовлений, так би мовити, вже готовий спеціаліст, здатний негайно приступити до практичної роботи. В зв'язку з цим актуальність проведення виробничої практики не викликає сумнівів хоча б тому, що у студента є можливість розширити рамки учбового процесу, примінити отримані знання та вміння на практиці, познайомитися з основами професійної діяльності в реальному житті.

Виробнича практика з мікробіології, вірусології та імунології з мікробіологічною діагностикою передбачена для спеціальності 6.110100 «Лабораторна діагностика» відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми підготовки фахівців, затвердженими наказом МОН України. Основною метою виробничої практики з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою» є закріплення теоретичних та практичних навичок проведення мікробіологічних досліджень, аналізу отриманих результатів та їх інтерпретації, а також вміння приймати самостійні рішення в ситуаціях професійного характеру.

Тому, одним з важливих аспектів організації виробничої практики є мотивованість студентів. При організації виробничої практики кафедра мікробіології, вірусології та імунології приділяє також особливу увагу вибору бази практики.

Виробнича практика з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою» проводиться в 8 семестрі 4

курсу навчання та в 4 семестрі 2 курсу навчання студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» кваліфікаційного рівня бакалавр.

Основним місцем проходження практики є науково-дослідна лабораторія кафедри мікробіології, вірусології та імунології, що забезпечує максимальну адекватність виконання програми виробничої практики.

З метою оптимізації професійної підготовки та розширення можливостей працевлаштування, реалізація програми виробничої практики відбувається також на базі ДП «Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечнікова», лабораторії імуноферментного аналізу та імунофлюорисценції ДУ АМНУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії», ДП «Інститут дерматології та венерології НАМН України» з якими щорічно укладаються відповідні угоди.

В останні роки вивчається та впроваджується досвід проведення виробничої практики в приватних діагностичних лабораторіях «In vitro», «Синево», « Вірола», що сприяє адаптації студента на професійному ринку вакансій та підвищує можливості працевлаштування.

Вивчення досвіду проведення виробничої практики в зарубіжних університетах (Людвіг Максиміліан Університет м. Мюнхен, Німеччина та Університет ветеринарних та фармацевтичних наук м. Брно, Чехія), показало подібність та відповідність методологічних підходів до організації виробничої практики серед профільних спеціальностей. Слід відмітити, що в Університеті ветеринарних та фармацевтичних наук м. Брно студенти, по завершенню практики, захищають її на студентській конференції. Зазвичай, на звітну конференцію запрошуються студенти наступних курсів, що будуть проходити практику. Досить розповсюдженою формою проведення практики в названих закладах є форма, коли студент самостійно визначає місце проходження практики.

Таким чином, виробнича практика як завершальний етап в формуванні дипломованого фахівця зі спеціальності «Лабораторна діагностика» з дисципліни « Мікробіологія, вірусологія та імунологія з

мікробіологічною діагностикою» є важливою та необхідною формою навчального процесу.

Література

Черних В.П. та співавт. Положення про практику в Національному Фармацевтичному Університеті. – Х.: Видавництво НФаУ, 2004.

УДК 615.1:378 (091)

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ

проф. Немченко А.С., доц. Назаркіна В.М., доц. Корж Ю.В.

Кафедра організації та економіки фармації

Актуальність. Розвиток та реформування національної системи охорони здоров'я є неможливими без підготовки нового покоління висококваліфікованих фармацевтичних працівників, подальшого впровадження інноваційних технологій навчання та форм організації навчального процесу з урахуванням традицій вітчизняної вищої фармацевтичної школи та процесу інтеграції національної вищої освіти до Європейського освітнього простору.

Виробнича практика є одним з важливих елементів підготовки майбутніх висококваліфікованих фахівців для фармацевтичної галузі, яка формує у провізора – випускника вищого навчального закладу професійні вміння, навички щодо прийняття самостійних рішень на конкретній ділянці роботи шляхом виконання різних обов'язків, властивих майбутній їх професійній діяльності. У сучасних умовах провізор повинен досконало володіти комплексом знань дисциплін зі спеціальності «Фармація», мати широку наукову та практичну підготовку, бути умілим організатором, а саме, здатним на практиці застосувати отримані теоретичні знання з організації та економіки фармації (ОЕФ).

Виклад основного матеріалу. Виробнича практика з ОЕФ належить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців зі спеціальності «Фармація» та посідає важливе місце у підготовці висококваліфікованих спеціалістів НФаУ. Основною метою виробничої практики є закріплення, розширення теоретичних знань, а також формування у майбутніх фахівців професійно важливих вмінь та навичок з організації виробничої, адміністративної, торгівельно-фінансової діяльності аптек, оволодіння сучасними принципами фармацевтичного підприємництва, фармацевтичної етики та деонтології. Відповідно до навчального плану проходження виробничої практики з ОЕФ здійснюється у 10 семестрі протягом чотирьох тижнів. Базою практики можуть бути аптеки та фармацевтичні фірми.

Особливу увагу у практичній підготовці провізорів заслуговують основні кваліфікаційні вимоги до професій працівників системи охорони здоров'я (Наказ МОЗ України N 117 від 29.03.2002 р.). Аналіз зазначених вимог до провізора показав, що 70 % стосується професійно важливих вмінь та навичок, а саме з організаційно-економічного напрямку. Так, провізор повинен знати: чинне законодавство про охорону здоров'я та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та установ охорони здоров'я; фармацевтичне законодавство; організацію фармацевтичної галузі; обов'язки та відповідальність провізора; організацію фармацевтичного забезпечення населення; економічні показники роботи аптекних закладів; систему забезпечення контролю якості лікарських засобів; ціноутворення на ліки; оподаткування суб'єктів підприємництва у фармації; міжнародні правила оформлення і здійснення експортно-імпортних операцій по забезпеченню товарами аптекного асортиментна; систему обліку та звітності у фармації та ін.

З метою визначення пріоритетного напрямку удосконалення практичної підготовки провізорів нами був проведений аналіз закордонного досвіду організації виробничої практики з економіко-управлінської діяльності аптек та фірм. Освітніми програмами підготовки студентів спеціальності «Фармація» більшості європейських країн

(Франція, Великобританія, Німеччина, Чехія та ін.) передбачено стажування випускників у суспільних аптеках протягом від 6 місяців до одного року. Протягом цього періоду студенти вивчають особливості діяльності аптеки, етичні та правові норми, набувають комунікативних та практичних навичок безпосередньо на робочому місці. Так, на фармацевтичному факультеті у Градце-Кралове (Карлів університет, м. Прага, Чехія) студенти після вивчення дисципліни «Фармацевтична практика» проходять шестимісячне стажування в аптеці. Основна мета стажування – закріплення теоретичних знань (організація діяльності аптеки, фармацевтична допомога, базове законодавство для аптек, які відпускають ліки за рецептом та без рецепта лікаря, економіка фармації тощо) та використання їх у практичній діяльності, удосконалення навичок, необхідних для кваліфікаційного рівня фармацевтів (магістрів).

У США програмами підготовки фармацевтів передбачене стажування в аптеках під наглядом супервайзерів, при цьому студенти проводять майже $\frac{1}{4}$ навчального часу на робочому місці. Така практика дозволяє дотримуватися вимог ліцензування, основною умовою яких є 1500 годин практичного досвіду.

Висновок. Чинна програма виробничої практики з ОЕФ у повному обсязі відповідає основним вимогам кваліфікаційних характеристик професій працівників вітчизняної системи охорони здоров'я та основним європейським тенденціям підготовки висококваліфікованих фармацевтичних працівників, а також забезпечує необхідні практичні навички для роботи провізорів у фармацевтичній галузі.

Література

1. Немченко А.С. Історичні аспекти та сучасні організаційно-економічні напрямки формування національної лікарської політики: термінологія, наука, освіта / А.С. Немченко, К.Л. Косяченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова, А.А. Котвіцька, Ю.В. Корж, О.А. Немченко / Формування Національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики: матеріали II

Всеукраїнської науково-освітньої internet конференції – X.: НФаУ, 2012. – С. 3-22.

2. Парновский Б.Л. Развитие и специализация фармацевтической науки на примере организации и экономики фармации / Б.Л. Парновский, О.Н. Залиская // Провизор. – 2005. – № 1. – С. 8-10.

3. Michael Hal Sosabowski, Paul R. Gard // Am. J. Pharm. Educ. – 2008. – Vol. 72 (6). – Article 130.

УДК 615.12:339.138:657.1:37.091.33-027.22

**ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА МАРКЕТИНГУ У ФАРМАЦІЇ В АПТЕЧНІЙ МЕРЕЖІ
«МЕДСЕРВІС»**

Рубан А.А., доц. Кобець М.М., доц. Кобець Ю.М.

Кафедра менеджменту та маркетингу у фармації

Фармацевт – одна з найпотрібніших у світі професій, і її заслужена престижність, шляхетність підтверджується світовим досвідом, стрімким розвитком фармації у світі, зокрема в Україні.

Фармацевт – це сьогоднішня і майбутня фармація. Його діяльність – це натхненна праця в ім'я збереження здоров'я людини, продовження тривалості життя і поліпшення його якості [1,3].

Виробнича практика з менеджменту та маркетингу у фармації забезпечує освоєння кваліфікації в відповідності з вимогами учбового плану, сприяє закріпленню та поглибленню знань, привчає до праці в умовах трудового колективу. Вона дозволяє сформувати уяву про зміст та особливості своєї майбутньої професії [2,4].

Однією з баз для проходження виробничої практики Національного фармацевтичного університету є аптечна мережа «Медсервіс» (м. Комсомольск, Полтавська область).

В аптеці виробничі процеси повністю автоматизовані й комп'ютеризовані. Є програмне забезпечення, що дозволяє здійснити повний предметно-кількісний облік товару з використанням технології штриха-кодування.

Автоматизовані процеси обліку дефектури, складання заявки на товар, перевірки строку реєстрації й статусу кожного препарату при здійсненні його прийому від постачальників.

У даній аптеці є всі необхідні ресурси для оволодіння практичними навичками в багатьох сферах фармацевтичної галузі, у тому числі й у менеджменті та маркетингу.

Під час проходження практики був проведений аналіз діяльності аптеки. Вивчено економічне становище фірми, організаційна структура керування підприємства, асортиментну, цінову політику підприємства та ін.

Завдяки лояльності керівництва та співробітників аптеки студент має доступ до всіх необхідних джерел інформації.

За підсумками виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації пишеться характеристика про студента й підписується його щоденник практики.

Виробнича практика з менеджменту та маркетингу у фармації в аптечній мережі «Медсервіс» дозволяє студентам усвідомити, що успішна діяльність аптечної установи по забезпеченню населення лікарськими препаратами більшою мірою залежить від коректної організації всіх перерахованих вище заходів, що представляють собою основу менеджменту та маркетингу.

Література

1. Галій Л.В., Толочко В.М. Посадові інструкції працівників організацій з роздрібною організацією лікарських засобів: Наук.-практ. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2008. – 56 с.

2. Малий В.В. Методичні рекомендації з організації та проходження виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації / В.В. Малий, І.В. Тіманюк, А.Б. Ольховська, О.Ю. Рогуля, Л.П. Дорохова. – Х.: Вид-во НФаУ, 2013. – 24 с.

3. Мнушко, З.М. Менеджмент та маркетинг у фармації.: ч. I. Менеджмент у фармації: підруч. для студ. вищ. навч. закладів /

З.М. Мнушко, Н.М. Діхтярьова; за ред. З.М. Мнушко. – Х.: Вид-во НФаУ :
Золоті сторінки, 2009. – 448 с.

4. Мнушко, З.М. Менеджмент та маркетинг у фармації.: ч. II.
Маркетинг у фармації: підруч. для студ. вищ. навч. закладів /
З.М. Мнушко, Н.М. Діхтярьова; за ред. З.М. Мнушко. – Х.: Вид-во НФаУ :
Золоті сторінки, 2010. – 512 с.

УДК 378.4

**ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА»
В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

викл. Сабатовська І.С., доц. Лутаєва Т.В.

Кафедра педагогіки і психології

Актуальність. Інтеграція вищої освіти в європейський освітній простір, реформування системи підготовки сучасних фахівців, упровадження освітніх інновацій, зумовлюють посилення вимог щодо якості освіти та необхідність розробки і впровадження в процес підготовки фахівців навчальної практики «Університетська освіта».

Виклад основного матеріалу. Навчальну практику «Університетська освіта» (НПУо) організовано для студентів спеціальностей 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030507 «Маркетинг» першого курсу денної форми навчання.

Основною метою НПУо є забезпечення ефективної адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі, формування у них готовності до особливостей навчального процесу та організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності в умовах вищої школи відповідно до сучасних інтеграційних процесів в контексті Болонської декларації.

Програму навчальної практики розроблено відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти на базі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки бакалавра. Враховано рекомендації положень щодо кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

При проходженні навчальної практики «Університетська освіта» студент має ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Завдяки навчальній практиці «Університетська освіта» студенти оволодівають науково-теоретичними основами організації навчальної, культурно-освітньої, науково-дослідної діяльності, основними науковими поняттями, що розкривають зміст професійної підготовки студентів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, основними напрямками реформування системи вищої освіти України, особливостями її інтеграції в європейський освітній простір. Також НПУо передбачає: формування практичних умінь та навичок, професійно значущих та особистісних якостей майбутнього фахівця, розгляд та обговорення питань основних тем, виконання самостійних індивідуальних завдань щодо питань університетської освіти.

Важливим завданням навчальної практики «Університетська освіта» є формування у студентів системи знань щодо суті й соціального значення вищої освіти, її сучасних тенденцій; прищепленні навичок самостійного й ефективного навчання в університеті з урахуванням світових освітніх тенденцій; формування у студентів комплексного розуміння педагогічної системи на мікро- і макрорівнях відповідної державної політики.

Зміст програми НПУо дозволяє висвітлити особливості функціонування сучасного університету та окреслити сутність і призначення університетської освіти. Так, студентам надається можливість усвідомити, що сучасний університет – це складна глобальна багатофункціональна установа, а статус університету передбачає:

- підготовку висококваліфікованих фахівців за широким переліком наукових напрямів;
- участь в навчальному процесі наукових та науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації;
- наявність загально визнаних наукових шкіл, значних досягнень в галузі фундаментальних і прикладних досліджень, педагогічних новацій;
- підготовку науково-педагогічних кадрів;
- поширення наукових знань, культурно-просвітницьку діяльність.

Організація навчальної практики «Університетська освіта» здійснюється у таких формах: практичні заняття, самостійна робота студента та проведення тренінгів.

Висновки. Навчальна практика «Університетська освіта» є основою для швидкої та ефективної інтеграції студентів у навчальний процес університету. Отримані в рамках цієї дисципліни навички розуміння основ навчального процесу у вищому навчальному закладі є запорукою ефективної роботи з навчальними матеріалами, джерелами інформації та фундаментом інтенсифікації процесу самоосвіти фахівця.

Значущість навчальної практики «Університетська освіта» спонукає нас рекомендувати вітчизняним освітянам включити її при розробці галузевих стандартів вищої освіти до освітньо-професійної програми підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», що навчаються за різними напрямками та спеціальностями.

Література

1. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання: Нормат. зб. / За заг.ред. М.Ф. Степка, Л.М. Горбунової. – К. : Форум, 2007. – Т. 1. – 798 с.
2. Зіньковський Ю. Стандартизація освіти як імператив реформування вищої школи // Вища школа. – 2010. – №1. – с.24-30

УДК 467.67

СТАЖУВАННЯ НА МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВЦІ «PHARMTECH – ТЕХНОЛОГІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ, м. МОСКВА»

Петрусенко Р.О., проф. Гладух Є.В., доц. Шмирьова Ю.В.

Кафедра промислової фармації

Сьогодні в Україні головними умовами успішного працевлаштування є освітній рівень та досвід роботи. Якість підготовки сучасного фахівця забезпечується поєднанням теоретичної та практичної підготовки, які є складовими становлення професіонала. Одним з завдань

сучасної освіти є створення умов для ефективної орієнтації майбутнього спеціаліста у професійному просторі, розумінні особистістю середовища та у засвоєнні моделей професійної поведінки. Саме реалізація таких завдань можлива під час стажування на вітчизняних та закордонних підприємствах галузі та суб'єктах діяльності.

Для студентів 5 курсу спеціальності «Технологія фармацевтичних препаратів» найбільш важливим є оволодіння практичними навичками на фармацевтичних заводах, а також знайомство з провідними виробниками обладнання для фармацевтичної промисловості, компаніями, що займаються організацією приміщень та комунікацій для виробництва ліків, постачанням допоміжних речовин та створенням новітніх технологій у виробництві готових лікарських засобів. Саме такі навички студенти можуть отримати під час відвідування міжнародних виставок, симпозіумів, конференцій та ін.

Кафедрою промислової фармації НФаУ було організовано стажування студентів зазначеної спеціальності в освітянському проекті «Pharmtech Tutor» в рамках проведення виставки «Pharmtech» у Москві в період з 25 по 28 листопада 2013 р. Мета проекту – отримання студентами профільної спеціальності фармацевтичних освітніх установ практичних навичок.

Студенти НФаУ мали плідну співпрацю з компаніями «Михаил Курако» – провідний постачальник в Україну та Росію обладнання для фармацевтичних підприємств європейських компаній, ООО «БВТ» – компанія, що здійснює поставки обладнання для водопідготовки фармацевтичних підприємств, а також проекти «під ключ» систем отримання, зберігання та розподілення води очищеної та води для ін'єкцій, компанія ІМА (Італія) – один з головних виробників обладнання для виготовлення капсул та м'яких лікарських форм, компанія Butler & Partner – офіційний представник швейцарської компанії «Кінематіка» в Україні.

Також вони отримали можливість познайомитися з керівниками компаній, інженерами-проектувальниками, менеджерами та технічними

спеціалістами. Велику роль тут зіграло знання іноземної мови. Крім основного стенду компаній, на якому працювали, також було достатньо можливостей ознайомитися з іншими виробниками, представленими на виставці. Спеціалісти компаній приділяли досить багато уваги та часу студентам. Студенти та Національний фармацевтичний університет отримали нові перспективні знайомства, так як представники компаній – це потенційні роботодавці не тільки в Україні та Росії, але й у Європі.

На наш погляд, спільна робота з провідними компаніями фармацевтичної галузі як України, так і світу дає студентам справжнє розуміння своєї професії, дозволяє зорієнтуватися у виборі напрямку діяльності і, найголовніше, створює мотивацію для роботи над собою та побудови успішної кар'єри в майбутньому. Виходячи з цього, плануємо нашу участь у проекті «Pharmtech Tutor» зробити традиційною для нашого університету.

За підсумками проекту «Pharmtech Tutor» 28 листопада відбулося засідання круглого столу «Увага до випускника!». В засіданні прийняли участь представники компаній-учасників виставки, студенти і викладачі профільних вузів і організатори виставки.

Студенти розповіли про свої враження і одержаний досвіді під час стажування на стендах компаній-учасників. Подібні стажування дуже необхідні з точки зору одержання нових знань, знайомства з інноваційними технологіями і перспектив працевлаштування.

УДК:615.1:378.115:378.4

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО
СПРЯМУВАННЯ У МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ**

проф. Котвіцька А.А., доц. Кубарева І.В., асп. Кононенко О.В.

Кафедра соціальної фармації

На сьогодні у фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я, який перебуває в стані інтенсивного розвитку та реформування, простежується

чітка тенденція зміни професійно-кваліфікаційних вимог до підготовки провізорів. Світовий досвід показує, з розширенням сфери фармацевтичної діяльності фармацевтична освіта все частіше орієнтується не тільки на ключові дисциплінарні знання, а й на ті соціально-економічні особливості галузі, з якими будуть стикатися спеціалісти в процесі своєї професійної діяльності. Саме тому майбутній спеціаліст під час навчання повинен отримати знання, вміння та навички, які в майбутньому дозволять йому працювати в будь якій сфері фармацевтичної галузі.

З огляду на вищезазначене, метою нашого дослідження стало вивчення міжнародного досвіду викладання навчальних дисциплін організаційно-економічної та, зокрема, соціальної спрямованості для встановлення відповідності навчання у НФаУ сучасним світовим стандартам.

Виходячи з результатів опрацювання закордонного досвіду 16 країн світу з викладання 84 навчальних дисциплін організаційно-економічного спрямування за спеціальністю «Фармація» у 31 медичному та фармацевтичному вищому навчальному закладі (ВНЗ), зокрема Австралії, Австрії, Чехії, Польщі, Іспанії, Італії, Росії, Великобританії, Болгарії, США, Канади, Португалії, Фінляндії, Ірландії, Данії, встановлено, що в цілому, послідовність викладання дисциплін організаційно-економічного спрямування у Національному фармацевтичному університеті (НФаУ) відповідає світовій практиці.

Проведені дослідження показали, що лише у двох ВНЗ з 31, організаційно-економічні та соціальні дисципліни викладаються на кожному році навчання, що становить 6% вибірки. Звертає на себе увагу протилежний підхід до викладання, що склався у 10% досліджуваних ВНЗ, де зазначені дисципліни вивчаються тільки під час одного, зокрема останнього, року навчання.

У 35% ВНЗ дисципліни організаційно-економічного та соціального спрямування викладаються протягом двох років і в 26% ВНЗ – впродовж трьох. На протязі чотирьох років дані дисципліни викладаються у 23% ВНЗ (Рис. 1).

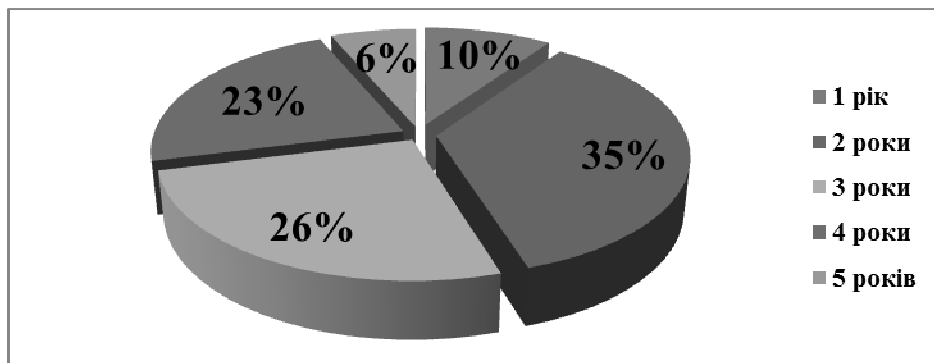

Рис. 1. Розподіл ВНЗ за кількістю років вивчення дисциплін організаційно-економічного спрямування.

Враховуючи вищезазначене, ВНЗ за загальною кількістю років вивчення дисциплін організаційно-економічного та соціального спрямування умовно можна розділити на п'ять груп. Першу групу складають ВНЗ, в яких викладання зазначених дисциплін відбувається протягом одного року, і відповідно п'яту – протягом п'яти років. НФаУ можна віднести до четвертої групи, так як дані дисципліни викладаються в університеті протягом чотирьох років, що повністю відповідає міжнародним тенденціям.

Таким чином, можна стверджувати, що в більшості ВНЗ протягом всього навчання підтримується викладання дисциплін організаційно-економічного та соціального спрямування, що свідчить про їх важливість і практичну значущість у сучасному суспільстві та в освіті фармацевтичного фахівця. Як свідчить міжнародний досвід, в цілому, послідовність викладання зазначених дисциплін у НФаУ відповідає світовій практиці.

Однак, звертає на себе увагу наявність певних відмінностей у закордонних та вітчизняних підходах до викладання. Так, окремі навчальні дисципліни НФаУ, такі як «*Фармацевтичне законодавство*» та «*Етика та деонтологія у фармації*», «*Історія медицини і фармації*» та «*Ознайомча практика з ОЕФ*» в закордонних ВНЗ об'єднані в одну навчальну дисципліну, що забезпечує системний підхід та полегшує процес засвоєння матеріалу студентами. Визначено, що в багатьох навчальних планах закордонних ВНЗ окремим розділом, або самостійною навчальною дисципліною представлено «*Методи дослідження у соціальній фармації*», що свідчить про особливості методології проведення наукових досліджень соціального спрямування та їх практичну значущість у сучасному суспільстві.

Враховуючи динамічність розвитку та постійне реформування вітчизняної фармації та системи охорони здоров'я і зміни професійно-кваліфікаційних вимог до підготовки провізорів існує об'єктивна необхідність введення в навчальні плани наступних дисциплін «Соціальна фармація», «Фармакоепідеміологія», «Методи дослідження у соціальній фармації», «Здоров'я та системи охорони здоров'я», «Фармація та соціальний захист населення», «Соціологія здоров'я».

Література

1. Котвіцька А.А. Дослідження міжнародного досвіду викладання дисциплін організаційно-економічного та соціального спрямування у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах країн світу / А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, І.О. Лобова, О.О. Суріков // Соціальна фармація в Україні: стан, проблеми та перспективи: матер. всеукр наук.-практ. інтернет-конференції за участю міжнародних спеціалістів, 3 квітня 2013 р. / ред. кол.: А. А. Котвіцька та ін. – Х.: Вид-во НФаУ, 2013. – С. 59 – 69.

2. Немченко А.С. Історичні аспекти розвитку організаційно-економічної освіти та науки / А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, І.В. Кубарева, А.В. Волкова // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2012. - № 3 (23). – С. 32-36.

3. Alexandria V.A. Educational outcomes. - American Association of Colleges of Pharmacy, 2004.

4. Van Mil J.W., Schulz M., Tromp T.F. Pharmaceutical care, European developments in concepts, implementation, teaching, and research: a review. // Pharm World Sci. – Dec. 2004. - № 26 (6). – P. 303–11.

УДК: 371.388:687.55

ПРАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА ПРОВИЗОРОВ-КОСМЕТОЛОГОВ ПО ДИСЦИПЛИНАМ КОСМЕТОЛОГИЧЕСКОГО БЛОКА

проф. Башура А.Г., Кран А.С.

Кафедра технологии парфюмерно-косметических средств

Важной компонентой проведения качественной подготовки провизора-косметолога является материально-техническое оснащение и

кадровое обеспечение баз практик, осуществляющих профессиональную подготовку специалиста по специальности «Технология парфюмерно-косметических средств». Практическая подготовка провизоров-косметологов проводится на базах практик (косметологические кабинеты, салоны, клиники) организация которых соответствует требованиям нормативной документации Украины к учреждениям данного профиля.

Поскольку приобретенные в процессе обучения практические навыки являются одним из основных критериев конкурентоспособности специалиста при трудоустройстве, именно практическая подготовка является важным элементом образования провизора-косметолога. Для этого необходимо наличие в косметологическом учреждении, на базе которого осуществляется практика, всего перечня современного косметологического оборудования. Косметологическое оборудование должно быть сертифицировано и располагаться в помещениях, удовлетворяющих санитарным нормам и правилам, предъявляемым к помещениям соответствующего профиля.

Для отработки практических навыков должны быть выделены отдельные помещения: для проведения мануальных процедур (массажи и др.); для работы с косметологическим оборудованием (электрофизиотерапевтическим, ультразвуковым, лазерным, баротерапевтическим и др.); манипуляционная для отработки практических навыков по инъекционным технологиям.

Практическая подготовка провизоров-косметологов по дисциплинам косметологического блока состоит из учебной практики по практической косметологии (3 недели) и производственной практики по клинической и аппаратной косметологии (2 недели). На сегодняшний день основной базой практики является косметологический кабинет при кафедре ТПКС НФаУ, который соответствует всем нормам и требованиям, предъявляемым к учреждениям данного профиля. Кабинет укомплектован всем необходимым современным оборудованием, мебелью и вспомогательными средствами для проведения полноценной практической подготовки и состоит из 4 рабочих мест. Практическая

подготовка проходит в 2 смены, одновременно в косметологическом кабинете занимаются 10 студентов. Поскольку, практическая косметология относится к постоянно развивающимся сферам, существует потребность в привлечении к проведению практики ведущих специалистов как отечественных, так и зарубежных компаний. Таким образом, за период прохождения практики студенты осваивают как классические методики косметического ухода, так и новейшие методы и техники.

После прохождения практической подготовки по дисциплинам косметологического блока студенты в полной мере готовы к практической деятельности в функционирующих косметологических учреждениях. Приобретенные навыки позволяют им успешно трудоустроиться, и выполнять весь спектр современных косметологических методов и процедур.

УДК 687.5:37.091.33-027.22

**УЧИТЬСЯ У ЛУЧШИХ - ДЕВИЗ
СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ТПКС»**

Борейко А.О., Балачан А.И., доц. Петровская Л.С.

Кафедра технологии парфюмерно-косметических средств

Согласно учебного плана специальности «ТПКС» (приказ МОЗ Украины № 544 от 08.07.10г.) при подготовке специалистов образовательно-квалификационного уровня «специалист» квалификации «провизор-косметолог» на 5 курсе запланировано проведение производственной практики по дисциплине «Технология парфюмерно-косметических средств промышленного производства». Продолжительность практики составляет 3 недели. В 2013-2014 учебном году студенты имели возможность пройти данную практическую подготовку на ООО «Аромат», которое осуществляет производство не только косметической, но что немаловажно и парфюмерной продукции. С 1998 года предприятие «Аромат» и кафедра «ТПКС» поддерживают

добрые и плодотворные отношения. За долгие годы продукция ООО «Аромат» заслужила признание специалистов и потребителей, как в Украине, так и за рубежом. Ассортимент и качество выпускаемой продукции – это результат тщательного анализа мировых тенденций в косметологии и специально разработанных рецептур с использованием лучшего сырья признанных лидеров мирового косметического и фармацевтического рынков. В процессе производства уделяется особое внимание подбору ингредиентов, сырье подвергается тщательному тестированию в лабораториях, а готовая продукция проходит аттестацию по эко-гигиеническим и токсикологическим показателям, что позволяет гарантировать высокое качество продукции.

Профессиональная подготовка и высокая квалификация персонала фирмы, вкладывание значительных средств в современные технологии позволяет производить богатый ассортимент косметических препаратов. Кроме того, постоянно расширяется линейка выпускаемых препаратов под влиянием тенденций моды и передовых разработок в фармацевтической и косметической отраслях.

Руководство предприятия в лице генерального директора Блохиной В.Д. уделяет должное внимание к проведению производственной практики. Имеется понимание важности того, что выбор будущего места работы для выпускников, определение верного направления профессиональной деятельности во многом зависит от качества проведения практической подготовки.

При прохождении производственной практики планом было предусмотрено ознакомление со структурой предприятия, его историей, ассортиментом продукции и т.д. Студенты имели возможность посетить цеха по производству кремов косметических, дезодорантов и атиперспирантов, скрабов и масок. Особенностью предприятия «Аромат» является то, что кроме косметических препаратов осуществляется выпуск доступной для широкого потребителя парфюмерной продукции (одеколоны, туалетные воды и т.д.).

Для нас, студентов-практикантов, это первый опыт работы на крупном промышленном предприятии. Теперь мы имеем представление, на каком оборудовании производится отечественная продукция, какие составляющие и технология косметических препаратов. Должны признать, что в данном случае то, что мы изучали и готовили на лабораторных занятиях, незначительно отличается от промышленного производства. Надеемся, что приобретенные навыки помогут нам успешно сдать практически ориентированный Государственный экзамен и защитить дипломную работу.

SHORT REVIEW: COMPOUNDING PRACTICE IN BEIRUT PHARMACY

*Fayoumi Houssam Al-Din, as. M.V. Buryak, prof. T.G. Yarnykh
Technology of Drugs Department*

Traditional pharmacy compounding in the Beirut involves the act of combining, mixing or altering ingredients to prepare a customized medication for an individual patient upon receipt of a valid prescription. Pharmacy compounding is the long-established tradition in pharmacy practice that enables physicians to prescribe and patients to take medications that are specially prepared by pharmacists to meet patients' individual needs. That why compounding practice is impotent skills for pharmaceutical students.

In this year I passed compounding training in the pharmacy “Telyoni”, Beirut. Founded 10 years ago with a commitment to providing individualized medication solutions, “Telyoni” pharmacy is a locally owned, full-service pharmacy with a strong expertise in compounding. In its new, larger, state-of-the-art facility.

“Telyoni” pharmacists compound medications for many purposes, including pain management and palliative care, cancer treatments, hospice, ophthalmological applications, hormone replacement therapy, wound management, skin conditions and others. Among technological equipment present in this pharmacy: electronic balances, different metering devises,

homogenizer, mixers and etc. In their work pharmacist use special computer programs, normative documents and reference literature.

During the compounding practice are dominated soft medicinal forms, for example ointment, creams and gels for the treatment of skin diseases, wounds, burns. A lot of them contain antibiotics.

After practical training, I realized that, students must meet stringent requirements designed to demonstrate their commitment to patient care through quality pharmacy compounding and their commitment to the highest ethical and professional standards.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ РАЗРАБОТКИ К ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКЕ ПО АПТЕЧНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ЛЕКАРСТВ

проф. Ярных Т.Г., Данькевич О.С.

Кафедра технологии лекарств

Производственная практика, являясь частью подготовки будущего специалиста, позволяет студенту позиционировать себя как полноправного работника аптеки и почувствовать ответственность за выполняемую работу. В отличие от пропедевтической практики, которую студенты проходили на 1 курсе и где лишь ознакомились с работой аптеки, производственная практика базируется на большом объеме знаний, которые студенты должны уметь применить во время работы в аптеке. Цель производственной практики по аптечной технологии лекарств – закрепить теоретические знания, расширить практические умения и приобрести практические навыки по приготовлению экстенпоральных лекарственных средств, контролю их качества и оформлению к отпуску.

Практика проводится в аптеках, соответствующих требованиям к базам практики и занимающихся производственной деятельностью. Студенты должны освоить работу фармацевта по приготовлению экстенпоральных лекарственных средств (ЭЛС) и провизора по

приготовлению внутриаптечных заготовок (ВАЗ) и оформлению препаратов к отпуску.

Современная производственная аптека постоянно развивается и изменяется в виду совершенствования законодательной базы, появления новых средств механизации и оборудования на уровне аптек развитых стран, возможности использования новых средств упаковки препаратов и т.д. Для учета указанных изменений и освоения в полной мере современной работы производственных отделов студентам необходимо акцентировать на этом внимание. Поэтому сотрудниками кафедры технологии лекарств была составлена рабочая тетрадь производственной практики по АТЛ для студентов, проходящих практику на базе производственных аптек. В результате её использования во время практики студенты изучают ведение производственной деятельности в целом, а также обращают внимание на более мелкие вопросы и моменты, составляющие эту деятельность, таким образом не упуская из виду ни одной детали, из которых она состоит.

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА – ИСПЫТАНИЕ НА ПРОФЕССИОНАЛИЗМ

доц. Орловецкая Н.Ф., Каминская О.Л.

Кафедра технологии лекарств

Производственную практику по аптечной технологии лекарств я проходила в Бориспольской центральной аптеке № 24. Ждала я это событие с большой тревогой – эта первая практика в аптеке, где предстояло продемонстрировать все знания и практические умения, полученные за годы обучения в университете, которые без практики очень легко забываются. Аптека реализует готовые лекарства, изделия медицинского назначения, средства санитарии и гигиены, лечебную косметику. Также она не утратила производственную функцию, т.е. в аптеке осуществляют приготовление экстенпоральных лекарственных форм, чему и посвящена была практика.

Аптека являється передовою – в ній створені умови для приготування лікарств в відповідності з рекомендаціями НАП. За час практики я набула досвіду роботи на місці провизора по прийому рецептів і вимог від ЛПУ. Під керівництвом досвідчених фармацевтів я безпосередньо займалася приготуванням різних стерильних і нестерильних лікарських препаратів, проводила поетапний контроль їх якості. На робочому місці дефектара я займалася приготуванням внутріаптечної заготовки (концентратів, полуфабрикатів, препаратів по часто повторюючись прописям і др.).

Практика пройшла дуже результативно і плідно. За час проходження практики я відчула роботу аптеки не тільки по питаннях технології лікарств, а в цілому, набула багато важливої, корисної інформації і вдосконалила свої практичні навички, які, я сподіваюся, будуть корисні для моєї подальшої освіти і в майбутній професійній діяльності.

УДК 665

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНІНГОВОГО ЦЕНТРУ З ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Дуюн Д.О., проф. Сагайдак-Нікітюк Р.В.

Кафедра управління та економіки підприємства

Актуальність. Вирішення завдань підготовки висококваліфікованих економістів для фармацевтичної галузі вимагає закріплення набутих у вищому навчальному закладі (ВНЗ) теоретичних знань практичними навичками роботи на фармацевтичних підприємствах. Практика студентів ВНЗ України є невід'ємною складовою підготовки фахівців з вищою освітою і галузевих стандартів вищої освіти, спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за відповідною спеціальністю.

Метою практики є формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в сфері їх майбутньої спеціальності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні відповідно з галузевими стандартами вищої освіти в плані навчання студентів спеціальності «Економіка підприємства» передбачені такі види практик, як навчальна практика «Університетська освіта», навчальна, виробнича і переддипломна практики з економіки підприємства та тренінги з економіки підприємства на 3, 4 і 5 курсах [1]. Тренінг – метод активного навчання, спрямований на розвиток знань, умінь і навичок та соціальних установок. Тренінг досить часто використовується, якщо бажаний результат – це не тільки отримання нової інформації, але й застосування отриманих знань на практиці.

Проведення тренінгів і вимагає від ВНЗ створення відповідних навчально-тренінгових центрів.

Навчально-тренінговий центр з економічної підготовки повинен бути структурним підрозділом Національного фармацевтичного університету у складі факультету економіки та менеджменту. На базі центру повинна проводитися навчально-тренувальна робота практичного спрямування з економічної підготовки студентів всіх інших напрямків підготовки («Економіка та підприємництво», «Фармація», «Промислова фармація», «Біотехнологія» та ін.) і форм навчання.

Основною метою такого центру є формування знань, умінь та компетенцій студентів бакалаврського рівня та магістерських програм на підставі посилення їх практичної підготовки.

До завдань навчально-тренінгового центру з економічної підготовки належать:

- забезпечення реалізації системи тренінгів у навчальному процесі на підставі безперервного тренінгового процесу на всіх стадіях підготовки майбутніх фахівців;

- організаційно-методичне забезпечення проведення тренінгових занять і практик за допомогою віртуальних підприємств;
- проведення бізнес-турнірів з застосуванням симулятивних моделей функціонування підприємств;
- застосування в процесі викладання профільних дисциплін сучасних інноваційних та інформаційних технологій навчання;
- залучення до навчального процесу провідних практиків у сфері економіки та організації фармації;
- забезпечення можливості обміну досвідом зі студентами та викладачами з інших ВНЗ, науково-дослідних центрів та інститутів, урядових та бізнесових організацій України та інших країн;
- проведення як викладачами, так і студентами науково-пошукових досліджень і проектних розробок з обраної проблематики [2].

Крім того, створення та функціонування навчально-тренінгового центру з економічної підготовки дозволить організувати проведення наукових та науково-методичних семінарів, ділових ігор, нарад, круглих столів, конференцій, симпозіумів, а також відео-конференцій та дистанційних семінарів (вебінарів) для викладачів та студентів [2].

Висновки. Таким чином, створення навчально-тренінгового центру з економічної підготовки дозволить підвищити якість проведення занять і посилити рівень підготовки студентів, що в свою чергу сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності випускників Національного фармацевтичного університету на ринку праці.

Література

1. Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. – К.: Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти», 2013. – 28 с.
2. Навчально-тренінговий центр економіки та управління підприємством http://kneu.edu.ua/ua/departments/Faculty_of_Economics_and_Administration/ntc_eup/

УДК 373.1.02

**РОЛЬ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»**

Посилкіна О.В., Котлярова В.Г.

Кафедра управління та економіки підприємства

Актуальність. Система освіти є одним з основних чинників забезпечення стійкого зростання і розвитку економіки і суспільства будь-якої країни. Для вирішення цих завдань важливим є перехід до нових освітніх орієнтирів і інноваційної політики в освіті, пов'язаним з інформатизацією освітнього простору, соціальним партнерством, компетентностним підходом в освіті.

Сучасному ринку праці потрібні практико-орієнтовані фахівці, що мають не лише глибокі професійні знання, але, головним чином, здібності, що мають, і досвід їх застосування на практиці, що обумовлює необхідність переходу від парадигми в освіті, заснованої на знаннях до практико-орієнтованої, що ґрунтується на квінтеті «знання – уміння – навички – досвід діяльності – професійна компетентність» [1].

Виклад основного матеріалу. Знання – це результат пізнання фактів, явищ професійної діяльності, їх зв'язків, властивостей і стосунків. Навичка – це досконале володіння дією, автоматизований компонент свідомої діяльності. На відміну від навички уміння припускає чіткий самоконтроль, активність свідомості, оволодіння узагальненими способами виконання різних завдань. Знання, навички та уміння, які набуваються студентами на лекційних, практичних, семінарських заняттях та при виконанні індивідуальних завдань, курсових та дипломних робіт, відпрацьовуються при проходженні різних видів практик на підприємствах і є основою формування професійної компетентності.

Для ефективного формування професійної компетентності у випускників спеціальності «Економіка підприємства», згідно з начальним планом, організовані різні види практики. На рис.1 наведена схема

формування професійних компетентностей, що формуються в межах практичної підготовки студентів за спеціальністю «Економіка підприємства».

Методологічним підґрунтям практичної підготовки є наскрізна програма, основною метою якої є отримання студентами практичного досвіду діяльності та формування у студентів: «здатності розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог» [2].

У відповідності до вимог цієї програми, основними завданнями практичної підготовки є:

- закріплення і розширення отриманих в університеті знань,
- придбання студентами виробничих навичок за фахом,
- формування навичок самостійного виконання студентом індивідуального завдання в реальних виробничих умовах,
- здійснення інших видів практичної діяльності, передбачених робочою програмою практики;
- вивчення внутрішньої документації підприємства, директивних і інструктивних матеріалів,
- отримання досвіду суспільної, організаторської, дослідницької роботи, збір і аналіз матеріалів для підготовки курсової та дипломної роботи.

Висновки. У період проходження практики на підприємствах студенти закріплюють знання та вміння, що були отримані при вивченні професійних дисциплін та отримують практичний досвід діяльності, що є основою для формування професійних компетентностей.

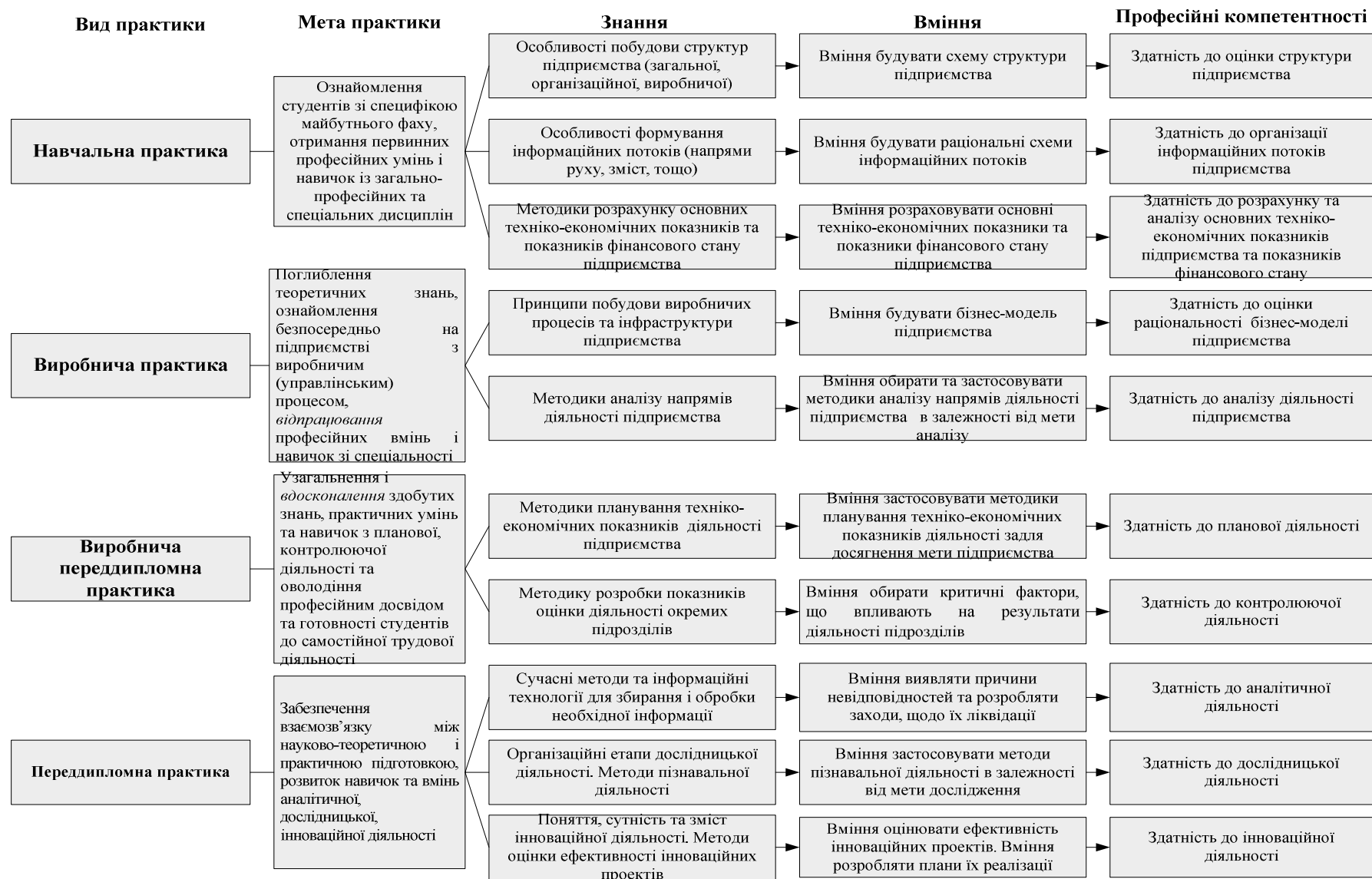

Рис. 1. Схема формування професійних компетентностей, що формуються в рамках практичної підготовки

Література

1. Максимова О. Формирование профессиональной компетентности будущих экономистов в условиях современного вуза /О. Максимова // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2009. - № 11. – С. 17-19.
2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341 / [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

УДК 658.562.6.012

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ І ВИРОБНИЧОГО СТАЖУВАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ЯКІСТЬ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ»

доц. Лебединець В.О.

Кафедра управління якістю

Наприкінці навчання, що ведеться протягом 1-го року (для денної і заочної форми) чи 1,5 років (для заочної форми), у студентів спеціальності специфічних категорій освіти 7.18010010 (спеціалісти) та 8.18010010 (магістри) «Якість, стандартизація та сертифікація» («ЯСС») передбачена переддипломна практика та виробниче стажування відповідно. Протягом кількох тижнів майбутні фахівці з якості мають проаналізувати діяльність підприємства чи організації, обраної як база стажування / практики і виконати положення відповідної програми.

Метою проведення виробничого стажування є закріплення знань та навичок, отриманих протягом навчання, що здійснюється за рахунок порівняльного аналізу теоретичних положень з фактично застосовуваними підходами, методами й засобами, визначеними студентами-магістрантами у діяльності організації, що є базою практики.

Переддипломна практика має метою дати можливість відпрацювання на базі практики тих чи інших ідей і пропозицій, які висувуються студентом у практичному розділі своєї дипломної роботи.

Базою стажування і практики для студентів спеціальності «ЯСС» бажано має бути виробниче підприємство (або організація, що надає послуги), яке впровадило систему управління якістю відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 9001, або систему екологічного управління відповідно стандарту ISO 14001. На таких підприємствах студенти можуть отримати цінну практичну інформацію щодо методів та підходів до розроблення, впровадження і постійного удосконалення таких систем управління на конкретних прикладах. Крім того, студенти мають ознайомитися із застосуванням методів уніфікації, стандартизації та підтвердження відповідності на всіх етапах створення продукції (товарів і послуг), включаючи організацію системи контролю й забезпечення якості протягом виробництва. При цьому розмір, кількість співробітників, сфера діяльності, форма власності, асортимент продукції підприємства для проходження стажування істотного значення не мають.

Кафедрою управління якістю протягом останніх 10 років велись ретельні спостереження за виконанням програм практики і стажування та робились певні коригування як мети і задач, так і складових цих програм для збільшення результативності практичної підготовки студентів.

Найголовніші завдання, що стоять перед стажистами в період проходження виробничого стажування і практики, ми сформулювали так:

- провести загальний аналіз діяльності організації, яка є базою стажування (практики), ознайомитись з організаційною схемою та загальними функціями окремих підрозділів (процесів) організації;

- вивчити основні процеси організації, їх взаємозв'язок і взаємодію, дослідити процесну модель організації (якщо її не впроваджено – змодельувати процеси самостійно);

- дослідити ієрархію внутрішньої документації системи управління якістю організації (документи всіх рівнів, включаючи настанову з якості, методика виконання процесів, документовані робочі процедури,

інструкції, плани, протоколи й звіти тощо). Якщо система не впроваджена – змодельовати її, визначивши основні рівні і види документації і форми записів, що вимагає стандарт ISO 9001;

- провести аналіз процесу управління документацією й записами, простежити основні його процедури на конкретному виді документів (отримання завдання, розробку, узгодження, затвердження, поширення, актуалізацію, внесення змін, вилучення, заміну, утилізацію тощо), або змодельовати таку процедуру;

- визначити й проаналізувати підходи до оцінювання результативності (ефективності) процесів (на прикладі кількох з них);

- проаналізувати методи й засоби менеджменту якості (наприклад, аналіз ризиків для якості методом FMEA, визначення варіативності й настроєності процесів виробництва за допомогою інструментів статистичного контролю процесів (SPC) тощо), використовувати компетентними фахівцями організації; простежити їх вплив на забезпечення належної якості продукції та результативність функціонування системи управління якістю;

- дослідити процеси контролю якості продукції на різних етапах її створення – від вхідного контролю сировини, до виробничого і кінцевого контролю (напівпродуктів та готової продукції);

- проаналізувати процедури здійснення внутрішніх аудитів в організації (зокрема – розробку програм і планів-графіків аудитів, складання чек-листів (опитувальних листів), розробку форм супровідних протоколів і звіту за результатами аудиту тощо);

- дослідити умови здійснення вимірювання, оцінювання, моніторингу й аналізування процесів системи управління якістю за встановленими показниками і критеріями;

- дослідити процеси забезпечення ресурсами в організації (інфраструктури, робочого середовища, кадрів);

- оглянути методи і заходи здійснення валідації процесів виробництва, виходи яких не можуть бути проконтрольовані, або їх

результати можна оцінити лише тоді, коли вони вже передані споживачеві або коли вони вже застосовуються за призначенням.

Отже, зважаючи на широкий профіль задач, які потрібно вирішити на етапі практичної підготовки студентів спеціальності «ЯСС», актуальним для НФаУ є подальший пошук організацій і підприємств, на базі яких можна виконувати програму стажування і практики.

Література

1. Системи управління якістю. Вимоги : ДСТУ ISO 9001:2009 – [Чинний з 2009-09-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2009. – 28 с. – (Національний стандарт України).

2. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : ДСТУ ISO 9000:2007 – [Чинний з 2008-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2008. – 29 с. – (Національний стандарт України).

УДК 373.1.02:51-2

ПРАКТИКА З ФАРМАКОГНОЗІЇ У БОЛГАРІЇ

Леонова Є.О., доц. Стремоухов О.О.

Кафедра фармакогнозії

В межах програми збільшення баз практики студентів НФаУ у липні 2013 року була організована практика з фармакогнозії у Болгарії.

Болгарія розташована у східній частині Балканського півострова та вражає своєю красою. Її символом є не тільки тепле море, величні гори, а і унікальна флора – одна з найбагатших на лікарські рослини. Багато видів флори і фауни, що зникли в європейських країнах, ще зустрічаються у Болгарії. Сама база практики знаходилась у місті Варна третє за чисельністю населення після Софії і Пловдива. Місто розташоване в Північно-Східній частині Болгарії, на березі Варненської затоки.

У ході практики група студентів з 6 чоловік відвідала фармацевтичний факультет Медичного університету «Проф. д-р Параскев Стоянов», де зустрілася з деканом фармацевтичного факультету

професором Діана Іванова, викладачами кафедри фармакогнозії Ілья Желевим, фармхімії Светлана Фоткова, технології Стефка Николова ознайомилася з навчальним процесом. Протягом 14 днів студенти з викладачами виїжджали в різні райони де знайомились з лікарськими рослинами, домішками до них, особливостями використання у медицині. Відвідали Екопарк міста Варни, ботанічний сад міста Балчик, мис Каліара, гирло річки Камчія де ознайомилися з водною, гірською, степовою і польовою рослинністю даних територій. У рамках виконання програми практики студенти НФаУ відвідали фармацевтичне підприємство «Elder-Болгарія» та «Biomed», у місті Пловдив, де ознайомилися з номенклатурою виробництва готових лікарських препаратів, організацією промислового виробництва та контролю лікарських засобів, впровадженням системи GMP на фармацевтичних підприємствах Болгарії. Окрім обов'язкової програми практики була організована цікава культурна програма – відвідання монастирів Аладжа та Св. Костянтина і Олени, православного собору Варни, Приморського парку Варни, старовинну частину Пловдіва.

УДК 615.1:37.091.33-027.22

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ФАРМАКОГНОЗІЇ В КАРПАТАХ

Семенюк Р.І., ас. Рудник А.М.

Кафедра фармакогнозії

Фармакогнозія відноситься до циклу професійних дисциплін і формує професійні знання провізора. Важливою ланкою у викладанні фармакогнозії є навчальна практика, протягом якої студенти набувають практичні навички та вміння з фармакогнозії.

У 2012-2013 навчальному році навчальна практика з фармакогнозії проходила у мальовничому курортному містечку Яремче (Івано-Франківська обл.) – центрі «зеленого» туризму Прикарпаття. Студенти були дуже вражені гостинністю місцевого населення, проживанням у комфортабельному готелі «Арніка» Івано-Франківського національного

медичного університету, стравами гуцульської кухні (бануш, бринза, річкова форель та ін.).

Протягом практики студенти ознайомились з лікарськими рослинами різних фітоценозів Карпатського регіону, навчилися ідентифікувати і гербаризувати лікарські рослини та морфологічно близькі види у природі, набули практичні навички із заготівлі, первинної переробки, сушки, стандартизації та зберігання лікарської рослинної сировини різних морфологічних груп, ознайомились з основами культивування лікарських рослин.

Яскравою подією для всіх було сходження на вершину найвищої гори Українських Карпат – Говерлу (2061 м над рівнем моря), де студенти вперше побачили у природі рідкісні і занесені до Червоної книги рослини та спостерігали вертикальну ярусність флори.

Студенти поповнили гербарний фонд кафедри гербарними зразками бобівника трилистого, калгана, чабрецю плазкого, арніки гірської, брусниці, чорниці, видів тирличу, первоцвіту весняного, чемернику червонуватого та ін.), які не зустрічаються у Харківській області.

Під час практики студенти побували на екскурсіях: на гори Маковицю і Явірник, волоспад Гук, соляні озера смт. Солотвино, Георгафічний центр Європи, гірськолижний курорт Буковель....

Відвідали Карпатський Національний природний парк, ботанічний сад села Микуличин, оленячу ферму (на якій заготовляють панти оленя), страусину ферму, сироварню села Селище (де виготовляють сир за швейцарською технологією), музей писанки, музей архітектури і побуту Прикарпаття під відкритим небом, будинок-музей Івана Франка, будинок-музей фільму «Тіні забутих предків», Хустський замок...

Отже, практика з фармакогнозії може бути не тільки навчальною, але веселою і корисною для здоров'я!

УДК: 615.1/2: 33 (075.8)

**ПРИДБАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ВИКОРИСТАННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ФАРМАКОЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ
ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ В АПТЕЦІ**

*Бондаренко Д.В., проф. Яковлева Л.В., проф. Бездітко Н.В.,
доц. Герасимова О.О.*

Кафедра фармакоелекономіки

Актуальність. Фармакоелекономіка – сучасна прикладна наука, яка пропонує методичні підходи до оцінки медичних технологій з позицій клінічної ефективності, безпеки та економічної доцільності. Результати фармакоелекономічного аналізу необхідні для прийняття науково-обгрунтованого рішення щодо вибору в конкретних клінічних та соціально-економічних ситуаціях оптимальних лікарських препаратів (ЛП) для лікування хворого. Тому на сьогоднішній день вони широко застосовуються в роботі організаторів охорони здоров'я та лікарів-практиків. Фармакоелекономічні дослідження можуть використовуватись і в аптеці провізором (клінічним провізором) при проведенні фармацевтичної опіки серед населення, наданні йому допомоги у виборі економічно доцільної форми випуску певного лікарського засобу, призначеного лікарем, або ОТС-препарату при самолікуванні. Враховуючи специфіку роботи аптеки та неможливість оцінки в її умовах клінічної ефективності лікарських засобів, безпосереднє проведення досліджень за допомогою основних методів фармакоелекономічного аналізу в аптеці є достатньо обмеженим. Можливим є використання фармакоелекономічного методу «мінімізація витрат»: проведення розрахунків витрат на застосування оригінальних препаратів та генериків певного препарату за міжнародною непатентованою назвою (МНН) у різних формах випуску та вибору серед них оптимального варіанту для лікування певного захворювання або патологічного стану - з найменшою вартістю на курс лікування. В даному випадку клінічна ефективність препаратів умовно приймається як однакова [1]. «Фармакоелекономіка» є професійно-орієнтовною навчальною

дисципліною для студентів спеціальності «Клінічна фармація». Тому навчальним планом підготовки фахівців даної спеціальності у НФаУ передбачено проходження виробничої практики з фармакоелекономіки студентами після закінчення вивчення дисципліни (на 5 курсі). Згідно з типовою програмою практики вона може здійснюватись у місцях майбутньої роботи клінічних провізорів: в лікувально-профілактичних закладах або в аптеках. У 2013-2014 навчальному році студенти спеціальності «Клінічна фармація» проходили виробничу практику з фармакоелекономіки на базі аптек.

Виклад основного матеріалу. Досвід придбання практичних навичок проведення фармакоелекономічного аналізу лікарських препаратів та використання його результатів в умовах аптеки висвітлений за результатами практики студентки 5 курсу спеціальності «Клінічна фармація» Бондаренко Д.В. Студентка проходила виробничу практику з фармакоелекономіки в одній із приватних аптек м. Харкова (щоденна кількість відвідувачів – 250-300 чоловік). Аптека розташована в спальному районі міста, поблизу знаходяться торгові центри, поліклініка. За даними щодених спостережень студентки Бондаренко Д.В. основний контингент відвідувачів аптеки – особи похилого та працездатного віку. З них осіб, що потребують особливої фармацевтичної опіки (вагітних, осіб похилого віку та тих, що придбають ЛП для дітей) $\approx 25\%$. Відповідно до індивідуального завдання, яке отримала для проходження практики студентка Бондаренко Д.В., необхідно було провести фармакоелекономічний аналіз оригінальних та генеричних торгових найменувань (ТН) кожного МНН інгібіторів протонної помпи (ІПП) з асортименту аптеки. Розрахунки включали визначення вартості 1-ї одиниці пакування (таблетки або капсули).

Встановлено, що в період проходження практики (січень 2014 р.) в аптеці було представлено в різних формах випуску 4 ТН омепразолу, 2 - рабепразолу, 2 - езомепразолу, 3 - пантопразолу, 2 – лансопразолу. Вони були включені до Державного формуляру лікарських засобів України та Протоколів провізора [2,3]. Співвідношення імпортованих та вітчизняних

препаратів – 1,9:1. Результати розрахунків дозволили обрати серед досліджуваних ТН препарати з найменшою вартістю 1-єї одиниці пакування: омепразол - Омепразол «Луганський ХФЗ», Україна, капс. 20 мг блістер, №30 (0,36 грн); пантопризол - Пантокар «Micro Labs», Індія, табл. 40 мг №30 (1,87 грн); лансопризол - Ланза, «Genom Biotech», Індія, капс. 30 мг №20 (1,52 грн.); рабепризол - Рабепризол-Здоров'я, "ФК "Здоров'я" Україна, табл. 20 мг №20 (1,27 грн.); езомепризол - Езонекса, «Фармак», Україна, табл. 20 мг №14 (0,60 грн.). Результати проведеного фармакоекономічного аналізу були використані Бондаренко Д.В. при здійсненні фармацевтичної опіки відвідувачів аптеки, які планували придбати ІПП. За період практики було 72 звернення з цього приводу. У 17 випадках відвідувачам аптеки необхідна була певна торгова назва ЛП. Після ознайомлення з фармакоекономічними характеристиками ІПП з асортименту аптеки, 40 % відвідувачів аптеки прийняли рішення щодо придбання ЛП з фармакоекономічними перевагами.

Висновки. Відповідно до результатів виробничої практики проведення фармакоекономічного аналізу ЛП в умовах аптеки та використання його результатів при здійсненні фармацевтичної опіки є доцільним і повинно бути рекомендовано в щоденну діяльність провізорів (клінічних провізорів).

Література

1. Яковлева Л.В. Фармакоекономіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Яковлева Л.В. – Вінниця; Нова книга, 2009. – 208 с.
2. Державний формуляр лікарських засобів України (п'ятий випуск, 2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту – <http://www.dec.gov.ua>.
3. Протоколи провізора (фармацевта) / за ред. В.П. Черних, І.А. Зупанця, О.М. Ліщишиної. – Х.: Золоті сторінки, 2013. – 192 с.

УДК: 615.1/2:33 (075.8)

ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ФАРМАКОЕКОНОМІКИ В АПТЕЦІ

Уманець Ф.В., доц. Ткачова О.В.

Кафедра фармакоелекономіки

Актуальність. Поява на фармацевтичному ринку значної кількості препаратів (більше 20000 найменувань) – велика проблема для лікаря, який не оперує переліком препаратів навіть маленької аптеки (близько 1000 найменувань), а зазвичай призначає вузький спектр ліків, серед яких часто застарілі препарати. Споживачу, у якого немає часу звертатися до лікаря, також важко зорієнтуватися у великому різноманітті безрецептурних лікарських засобів, адже не всі препарати з однієї фармакологічної групи є однаково ефективними, безпечними, економічно вигідними. В такій ситуації пораду надасть відповідний фахівець, а саме клінічний провізор.

Введення посади клінічного провізора до штату аптек – це великий крок у напрямку проведення раціональної та безпечної фармакотерапії. Основна роль клінічного провізора в аптеці при відпуску ліків – адаптувати призначення лікаря до наявних в асортименті аптеки препаратів і навіть замінювати ті, що призначені нераціонально. Якщо відвідувач аптеки вагається при виборі безрецептурних препаратів, клінічний провізор допомагає йому підібрати препарат із врахуванням віку, симптомів захворювання, супутніх захворювань. Його завданнями також є проведення фармацевтичної опіки хворих, надання інформації про нові лікарські препарати в порівнянні з вітчизняними і закордонними аналогами, забезпечення необхідного асортименту препаратів, що входять до державного формуляра і мають доказову базу щодо їх клінічної ефективності і безпеки [1].

Виклад основного матеріалу. В період навчання в університеті перед студентами 5-го курсу спеціальності «Клінічна фармація» постає питання вибору майбутнього місця працевлаштування і самореалізації. Це

може бути аптека або лікувально-профілактичний заклад. Керуючись бажанням отримати безцінний досвід спілкування з відвідувачами аптеки, я як клінічний провізор для проходження виробничої практики в січні 2014 року, вибрав аптеку в м. Харкові.

В аптеці спочатку я вивчав асортимент лікарських препаратів, знайомився з організацією її роботи та основними обов'язками клінічного провізора у відповідності до вимог кваліфікаційної характеристики [1]. Пізніше мені було доручено допомагати досвідченому провізору при відпуску препаратів і проводити фармацевтичну опіку хворих. Це насправді дуже відповідальна і кропітка робота. В цьому я пересвідчився коли одного разу в аптеку звернулася молода жінка, яка повідомила, що готується до вагітності, і лікар прописав їй таблетки «Фоліо», «Кардіомагніл» і «Утрожестан». Вищеназвані препарати мене і співробітників аптеки насторожили, оскільки у жінки не було рецепта з печаткою лікаря. Після запитання провізора чи є у жінки захворювання серцево-судинної системи та її негативної відповіді було прийняте рішення щодо повторного звернення жінки до лікаря для уточнення призначення. З точки зору клінічного провізора це було вірне рішення, оскільки лікар або пацієнт могли помилитися. Можливо лікар мав на увазі препарат магнію – «Магне-В₆» замість препарату «Кардіомагніл». Адже «Кардіомагніл» потрібно призначати для первинної профілактики таких серцево-судинних захворювань, як тромбоз і гостра серцева недостатність; для профілактики повторного інфаркту міокарду та тромбозу кровоносних судин; при нестабільній стенокардії, тощо. Прийом кардіомагнілу в період планування вагітності може зашкодити плоду на ранніх термінах вагітності.

Висновок. Отже, для оволодіння професійним досвідом необхідно постійно саморозвиватися, працювати над собою і бути уважним до відвідувачів аптеки, особливо до вагітних жінок. Лише глибокі знання і вірна тактика спілкування з відвідувачами аптеки можуть сприяти успіхам у роботі.

Література

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професійних працівників. – Вип.78. Охорона здоров'я. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4233>

УДК 378.147

ВИКОРИСТАННЯ НОВАЦІЙ

В ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРОВІЗОРА

проф. Кіреєв І.В., доц. Рябова О.О., доц. Кашута В.Є.

Кафедра фармакотерапії

Практична підготовка студентів є важливою складовою професійної підготовки майбутніх провізорів. В Україні з 1 січня 2013 року набули чинності стаття 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Постанова Кабінету Міністрів України № 1115 від 21 листопада 2012 р., в яких встановлюється, що фармацевтичні працівники є особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані та повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги. Студенти Національного фармацевтичного університету мають можливість оволодіти практичними навичками та вміннями надання першої домедичної допомоги при різних невідкладних станах на практичних заняттях з дисципліни «Перша долікарська допомога», а також під час проходження навчальної ознайомчої медичної практики.

З метою підвищення якості практичної підготовки студентів на кафедрі фармакотерапії НФаУ було створено навчально-тренінговий клас, який обладнаний фантомами та тренажерами: фантом промивання шлунку, тренажер для внутрішньовенних та підшкірних ін'єкцій, фантом сідничний на підставці, акушерський фантом з лялькою, фантом катетеризації чоловічий та жіночий; медичними приладами та засобами: тонометри механічні та електронні, термометри ртутні та інфрачервоні, очисні клізми, газовідвідна трубка, катетери чоловічий та жіночий, транспортні шини (шини Крамера, Дитерихса), джгути кровоспинні та

венозні, засоби для догляду за тяжкохворими та немовлятами, шприци, бинти еластичні, марлеві, гіпсові, вата, антисептичні засоби; наочними навчальними плакатами. В навчально-тренінговому класі студенти відпрацьовують практичні навички з догляду за хворими: закрапування крапель у вухо, очі, носові ходи; вимірювання температури тіла ртутним та електронним термометром у пахвовій западині, інфрачервоним термометром у вусі; вимірювання артеріального тиску механічним та електронним тонометрами, визначення частоти дихальних рухів та пульсу на променевій і сонній артеріях; катетерізація сечового міхура у чоловіків та жінок м'яким катетером; застосування газовідвідної трубки; накладення зігрівального компресу, грілки, міхура з льодом; годування тяжкохворих; профілактика пролежнів; виконання внутрішньом'язових, підшкірних та внутрішньовенних ін'єкцій. Серед практичних навичок з надання першої долікарської допомоги студенти відпрацьовують зупинку кровотечі різними методами: накладення джгута Есмарха при артеріальній кровотечі, туснутої пов'язки при венозній кровотечі, пальцеве притиснення артерій, а також застосування імпровізованого джгуту (ремень, краватка тощо); першу долікарську допомогу при пораненнях (накладення асептичної повязки, різних видів бинтових пов'язок, використання автомобільної аптечки), опіках (застосування Пантенолу), переломах та вивихах (проведення аутоімобілізації та іммобілізації кінцівки шинами Крамера, Дитерихса, пов'язкою Дезо, імпровізованими засобами), відкритому пневмотораксі (накладення оклюзійної пов'язки), термінальному стані (проведення ШВЛ способом «рот у рот» та за допомогою мішка АМБУ), анафілактичному шоці за допомогою набору медикаментів, бронхіальній астмі (використання кишенькового інгалятора, небулайзера, аерочамберу), стенокардії (застосування нітрогліцерину у вигляді таблеток, спрею), раптових пологах (надання допомоги породіллю, догляд за породіллям та новонародженим), отруєннях (промивання шлунку за допомогою товстого зонду, проведення очисної клізми, сифонної клізми).

Таким чином, відпрацювання студентами практичних навичок з першої долікарської допомоги та догляду за хворими у навчально-тренінговому класі значно підвищує якість практичної підготовки студентів, що дозволяє сформувати висококваліфікованого фахівця – провізора здатного своєчасно надати невідкладну допомогу та врятувати життя потерпілим.

UDC 615.011:37.091.33-027.22

**REPORT IN PRACTICAL TRAINING IN PHARMACEUTICAL
CHEMISTRY IN PHARMACY BARREIROS , PORTUGAL**

Joao Andre V.Silva, doc. Burian G.O.

Pharmaceutical chemistry department

Organization and operation of Pharmacy Barreiros The Pharmacy Barreiros is located at Rua Serpa Pinto N12, in the municipality of Cedofeita, Porto. The Pharmacy specializes in orthopedic services, compounded medications nutrition, veterinary, pharmaceutical and home service analyzes. The pharmacy works 24 hours per day throughout the year , with two regimes of operation: 9am to the 0h - day shift and the night shift at 9am through a wicket.

Warehouse The store which is located on level -1, where the product is in stock in the pharmacy are stored. These products are stored here mainly dermatological products, products for babies as porridge, milk and diapers, medical devices, medical hygiene articles, and among others. The products in the store are arranged according to their period of validity, thereby exercise a strict control the quality of products left in stock. Here is also the reception of drugs from suppliers.

At the beginning of my practice, was formed in the receipt and verification of orders from suppliers, and marking the return of the price of various products, stock management and pharmaceutical services related to home deliveries.

Laboratories The pharmacy has three laboratories handling of medicines. All machinery and equipment with high quality materials as well as basic raw materials for the handling of medicines.

Lab 1 - Homeopathic Medicines. In this lab-are stored in cabinets various headquarters and dyes used for the preparation of granules and homeopathic drops, identified in Latin over the degree of galvanize, organized into several drawers alphabetically. In the laboratory there is also an automatic driving force (flow rate) used in the preparation of arrays of greater than or equal to stimulation 200FC two impregnadores to homeopathic granules, a mechanical arm and a kiln for drying glasses and bottles previously used and laundered.

Examples: *Matrix:* 20 ml of alcohol at 70 in a 30ml bottle, add 4 drops of a previous matrix (3CH-> 4CH), stir.

Tube of homeopathic granules: Weigh 4.5g of granules, the impregnator add 2 more drops of mother.

Drops: In a 50ml vial totaling add 49ml of alcohol at 30 °, 32 more drops of matrix, or 20 drops of mother - 1ml of alcohol (with drops of 10 arrays add 40ml alcohol 30)

Floral: In a 50ml bottle add 30ml of purified water plus 2 drops of floral.

Lab 2 - Allopathic products. Such manipulations are done in this lab: solutions, suspensions, suppositories, creams, ointments, gels and others. In lab 2 is present 3 emulsifiers (an automatic brand "TOPITEC" and 2 manuals), a fridge for packaging materials that require cold temperatures, accurate scales for weighing and cabinets to store materials properly labeled and identified isolated from the remaining material in this lab.

During my internship in the lab was with great honor where I spent most of the time, making manipulated drugs such as: "Milk of Magnesium" (Magnesium Hydroxide in water), Minoxidil with or without Glycerol, Shampoo Coal tar and others depending on the requests of customers and other pharmacies.

Lab 3 - Solid allopathic products and order management handling. In this lab-comes to the handling of solid preparations such as powders, capsules, and

under the hood that is located in this lab: toxic manipulations. During my internship, I was also pleased to make capsules, such as Orlistat Capsules (Slimming), capsules Minoxidile (hypotension), Encapsulated Hydrocortisone and others.

Conclusions: During my practice, for children's suspensions, we did Ph test to achieve an optimal Ph, following Portuguese and British Pharmacopea. On the first floor there is located a closed cabinet to individual therapy, where we perform the physiological and biochemical determinations such as tension, determination of blood glucose, cholesterol and triglycerides in the blood.

УДК 615.32:371.388

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ФАРМАКОГНОЗІЇ У ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

проф. Кисличенко В.С., ас. Гур'єва І.Г., доц. Вельма В.В.

Кафедра хімії природних сполук

Актуальність. Виробнича практика з фармакогнозії для студентів факультету з підготовки іноземних громадян проводиться на третьому курсі і триває протягом трьох тижнів по закінченню вивчення дисципліни «Фармакогнозія» та є важливою складовою навчального процесу. Студенти проходять практику на базі ботанічного саду НФаУ і мають змогу ознайомитися з лікарськими рослинами, які висаджують на арборетумі, дендрологічному відділі ботанічного саду та фармакопейній ділянці. Студенти також відвідують ботанічні сади і фармакопейні ділянки Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

Нажаль, іноземні студенти не можуть виїжджати на бази практики за кордон до Німеччини, Словенії, Болгарії, Російської Федерації, що пов'язано з міграційними умовами їх перебування в Україні.

Особливе значення має практика для студентів із Іраку, Ірану, Лівану, Мороко, Нігерії та інших країн. Курс фармакогнозії для студентів-іноземців включає не тільки лікарські рослини, характерні для

вищезазначених країн, але і європейські, зокрема, українські. Саме тому важливо та корисно англомовним студентам ознайомитися з представниками іншої, не звичної для їхніх країн флори, не тільки на гербарних зразках та у вигляді висушеної лікарської рослинної сировини, а і рослинами у відкритому ґрунті.

Виклад основного матеріалу. Зазвичай іноземні студенти з легкістю ідентифікують трав'янисті рослини, особливо ті, що є джерелами ефірних олій (наприклад, м'яту перцеву, кардамон, чебрець плазкий, ромашку лікарську, троянду дамаську, шавлію лікарську тощо). Трохи складніше вони розпізнають рослини, які містять жирні олії, зокрема, персик, абрикос, кукурудзу, соняшник тощо. Проте виникає багато труднощів при визначенні рослин, які є джерелами полісахаридів та фенольних сполук. Особливу увагу викладачі приділяють рослинам, що містять кардіоглікозиди та алкалоїди, оскільки препарати на їх основі використовують в усіх країнах світу. Тим більше, ці рослини є сильнодіючими (отруйними), тому дотримання правил техніки безпеки, ідентифікація, заготівля, сушіння, первинна переробка та зберігання лікарської рослинної сировини має величезне практичне значення.

Висновки. Під час отримання заліку з практики очевидним є той факт, що теоретичні знання студенти вдосконалили за рахунок набутих практичних навичок. Таким чином, практика з фармакогнозії для студентів факультету з підготовки іноземних громадян має позитивний вплив на засвоєння програмного матеріалу з дисципліни, підвищує їх компетенції як майбутніх магістрів зі спеціальності «Фармація» (шифр 8.12020101).

Література

1. Типова програма навчальної дисципліни з фармакогнозії для студентів вищого навчального закладу та фармацевтичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Х.: НФаУ, 2011. – 37 с.
2. Типова програма навчальної практики з фармакогнозії для студентів вищого фармацевтичного навчального закладу та фармацевтичних

факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Х.: НФаУ, 2011. – 12 с.

3. Кисличенко В.С., Вельма В.В. Практика з фармакогнозії на кафедрі хімії природних сполук // Підсумки виробничої практики студентів 4, 5 курсів спеціальності «Фармація»: Тези доповідей конференції за результатами практики, 15 квітня 2010 р. – Х.: НФаУ, 2010. – С.47-48.

4. Кисличенко В.С., Вельма В.В., Упир Л.В., Іванова О.О. Практика у Словенії // Матеріали конференції за підсумками практики студентів НФаУ «Формування професійної компетентності студентів під час проходження навчально-виробничої практики» (29 березня 2012 р.). – Х.: НФаУ, 2012. – С.43-45.

ЗМІСТ

Формування основних компетенцій ефективного фахівця фармації: програми підтримки та розвитку молодих фахівців у мережах аптек «Українського Аптечного Холдингу»	
<i>Курбанова О.А., Пархоменко Н.В.</i>	3
Лучшие возможности для молодых талантов	
<i>Волошина Т.М.</i>	5
Современные тенденции развития молодежных программ в фармации	
<i>Рыжова Е.В.</i>	7
Рецептурно – виробничий відділ аптеки: реалії сьогодення та перспективи майбутнього	
<i>к.ф.н. Красуля О.І.</i>	10
Досвід проведення практик з фармакогнозії і фармацевтичної ботаніки в ДонНМУ ім. М. Горького	
<i>доц. Донченко Н.В., Таллер О.Ю., Нікітіна О.О.</i>	14
Некоторые вопросы организации медицинской помощи сельскому населению	
<i>Крупеня В.И., Просоленко Н.В.</i>	16
Роль психологічної служби у формуванні професійної спрямованості майбутніх фахівців фармацевтичної галузі	
<i>доц. Пляка Л.В.</i>	18
Система дистанційного координування практичною підготовкою як елемент забезпечення її якості	
<i>Івахненко С.М., Барковська О.Я.</i>	20
Структурно-змістовні аспекти практичної підготовки студентів спеціальності фармація	
<i>Барковська О.Я., Валігура Ю.Г.</i>	22
Проблеми та перспективи взаємодії коледжу НФаУ з роботодавцями	
<i>Гузєва В.В., Гаврилова Н.Б.</i>	25
Фармакогностична практика – важлива складова практичної підготовки молодших спеціалістів фармації	
<i>Тюкіна В.М., Золотайкіна М.Ю., Шемчук О.В., Рудакова О.В.</i>	31
Итоги прохождения производственной практики по аптечной технологии лекарств на базе аптек в Италии	
<i>Погосова П.А., проф. Вишневецкая Л.И., доц. Зубченко Т.Н.</i>	34
Досвід проходження виробничої практики з АТЛ на базі аптеки № 1 клінічної лікарні «ФЕОФАНІЯ»	
<i>Коноваленко І.С., проф. Половко Н.П.</i>	37
Проведення навчально-польової практики з фармацевтичної ботаніки у студентів факультету з підготовки іноземних громадян	
<i>проф. Гонтова, Т.М., доц. Гапоненко В.П.</i>	38
Роль практичної підготовки студентів біотехнологів в освітній траєкторії	
<i>проф. Стрельников Л.С., доц. Стрілець О.П., ас. Калюжная О.С., ас. Івахненко О.Л.</i>	40
Вітчизняне фармацевтичне підприємство «Дарниця» як база проходження практики європейського зразку для студентів НФаУ	
<i>Луценко І.В., доц. Спиридонов С.В.</i>	43
Практика на фармацевтическом предприятии «NOBELFARMA» как определяющее звено в выборе дальнейшей профессии	
<i>Кая Дениз., доц. Спиридонов С.В.</i>	45
Виробнича практика з промислової технології лікарських засобів	
<i>Еванесян Н. А., доц. Ковалевська І. В.</i>	47
Вимоги сучасної фармації: «Фармінформація і фармацевтична опіка»	
<i>Бондаренко Д.В., проф. Зупанець І.А., доц. Семенов А.М.</i>	48

Features of clinical pharmacy practical training at multidisciplinary hospital in Iraq <i>Hussein Ali, prof. Moroz V.A., as.prof. Misyuryova S.V.</i>	50
Виробнича практика з клінічної фармакології – важлива єднальна ланка теоретичної та практичної підготовки клінічних провізорів <i>Бондаренко Д.В., проф. Зупанець І.А., доц. Місюрьова С.В., доц. Отрішко І.А.</i>	53
Актуальні питання виробничої практики з клінічної лабораторної діагностики <i>Стеценко Т.С., проф. Залюбовська О.І., проф. Литвинова О.М.</i>	55
Досвід виробничої практики з фармацевтичної хімії в лабораторії контролю якості ПАТ «ФІТОФАРМ» <i>проф. Таран С.Г., Шабан Л.М.</i>	58
Досвід виробничої практики з фармацевтичної хімії на базі контрольно-аналітичної лабораторії <i>доц. Кізь О.В., Смєлова Н.М.</i>	60
Сутність і значення навчальної практики «Вступ до фаху» для студентів напряму підготовки «Менеджмент» <i>доц. Васильєв С.В., Носик О.М., Мороз С.Г., Могилко В.О.</i>	62
Особенности прохождения практики студентов направления подготовки «Менеджмент» в ПАО «Полиграфическо-издательский комплекс «ДЕСНА» <i>доц. Васильєв С.В., О.В. Носенко</i>	65
Методологічні аспекти проведення виробничої практики з мікробіології, вірусології та імунології з мікробіологічною діагностикою <i>проф. Філімонова Н.І., доц. Трух В.С., доц. Кордон Т.І.</i>	68
Дослідження пріоритетних напрямків удосконалення виробничої практики з організації та економіки фармації <i>проф. Немченко А.С., доц. Назаркіна В.М., доц. Корж Ю.В.</i>	70
Проходження виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації в аптечній мережі «Медсервіс» <i>Рубан А.А., доц. Кобець М.М., доц. Кобець Ю.М.</i>	73
Зміст та особливості організації навчальної практики «Університетська освіта» в процесі підготовки майбутніх фахівців <i>викл. Сабатовська І.С., доц. Лутаєва Т.В.</i>	75
Стажування на міжнародній виставці «Pharmtech – технології фармацевтичної індустрії, м. Москва» <i>Петрусенко Р.О., проф. Гладух Є.В., доц. Шмирьова Ю.В.</i>	77
Дослідження особливостей викладання дисциплін організаційно-економічного та соціального спрямування у міжнародній практиці <i>проф. Котвіцька А.А., доц. Кубарева І.В., асп. Кононенко О.В.</i>	79
Практическая подготовка провизоров-косметологов по дисциплинам косметологического блока <i>проф. Башура А.Г., Кран А.С.</i>	82
Учиться у лучших - девиз специальности «ТПКС» <i>Борейко А.О., Балачан А.И., доц. Петровская Л.С.</i>	84
Short review: compounding practice in Beirut pharmacy <i>Fayoumi Houssam Al-Din, as. M.V. Buryak, prof. T.G. Yarnykh</i>	86
Современные методические разработки к производственной практике по аптечной технологии лекарств <i>проф. Ярных Т.Г., Данькевич О.С.</i>	87
Производственная практика – испытание на профессионализм <i>доц. Орловецкая Н.Ф., Каминская О.Л.</i>	88
Актуальність створення навчально-тренінгового центру з економічної підготовки в Національному фармацевтичному університеті <i>Дуюн Д.О., проф. Сагайдак-Нікітюк Р.В.</i>	89

Роль практики у формуванні професійних компетентностей у випускників спеціальності «Економіка підприємства»	
<i>Посилкіна О.В., Котлярова В.Г.</i>	93
Особливості проведення переддипломної практики і виробничого стажування за спеціальністю «Якість, стандартизація та сертифікація»	
<i>доц. Лебединець В.О.</i>	95
Практика з фармакогнозії у Болгарії	
<i>Леонова Є.О., доц. Стремоухов О.О.</i>	98
Навчальна практика з фармакогнозії в Карпатах	
<i>Семенюк Р.І., ас. Рудник А.М.</i>	99
Придбання практичних навичок використання результатів фармакоеконічного аналізу лікарських препаратів в аптеці	
<i>Бондаренко Д.В., проф. Яковлева Л.В., проф. Бездітко Н.В., доц. Герасимова О.О.</i>	101
Проходження виробничої практики з фармакоеконіки в аптеці	
<i>Уманець Ф.В., доц. Ткачова О.В.</i>	104
Використання новацій в практичній підготовці провізора	
<i>проф. Кіресев І.В., доц. Рябова О.О., доц. Кацута В.Є.</i>	106
Report in Practical training in Pharmaceutical Chemistry in Pharmacy Barreiros, Portugal	
<i>Joao Andre V.Silva, doc. Burian G.O.</i>	108
Особливості виробничої практики з фармакогнозії у іноземних студентів	
<i>проф. Кисличенко В.С., ас. Гур'єва І.Г., доц. Вельма В.В.</i>	110

Науково-виробниче видання

Серія «Наука»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НФаУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Матеріали науково-практичної конференції
за підсумками практики студентів НФаУ

10 квітня 2014 року
м. Харків

Відповідальний за випуск *О. М. Котенко*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 7,25. Тираж 50 пр. Зам. № 04.07-14.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В.В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Запис № 24800000000106167 від 08.01.2009 р.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79 в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.

e-mail: bookfabrik@rambler.ru